

Else Helena Flittig

Notat om sykefraværsstatistikk

Notater

Statistisk sentralbyrå
Seksjon for helse, trygd og sosiale forhold
EHF, 6/1-94

NOTAT OM SYKEFRAVÆRSSTATISTIKK - NYTT OPTRYKK

Da de to siste sidene i mitt notat om sykefraværstatistikk dessverre falt ut under trykking, er det trykket et nytt opplag der disse sidene (s. 20-21) er tatt med. Nytt notat er vedlagt.

Vennlig hilsen

Else Helena Flittig

Vedlegg.

Innhold

1.	Innledning	s. 1
2.	Fra sykelønnsutredningen - NOU 1990:23	s. 2
	2.1 Utvalgets uttalelser	s. 2
	2.2 Statistikkgruppens uttalelser	s. 4
3.	Uttalelse fra Attføringsmeldingen	s. 8
4.	Uttalelse fra revidert nasjonalbudsjett 1993	s. 8
5.	Felles statistikk-mal	s. 9
6.	Generelt om de ulike fraværsstatistikkene	s. 10
7.	De enkelte fraværsstatistikkene	s. 11
	7.1 Rikstrygdeverkets fraværsstatistikk	s. 12
	7.2 Fraværsstatistikk fra Næringslivets Hovedorganisasjon	s. 15
	7.3 Fravær registrert i Arbeidskraftundersøkelsen	s. 16
	7.4 Fraværsstatistikk for statsansatte	s. 17
	7.5 Fraværsstatistikk fra Kommunenes Sentralforbund	s. 20

Litteratur

Vedlegg:

- 1a NOU 1990:23 Sykelønnsordningen, kapittel VIII: Sykefraværsstatistikken.
- 1b NOU 1990:23 Sykelønnsordningen, vedlegg 8: Rapport fra statistikkgruppa.
- 2 St.meld. nr. 39, Attføringsmeldingen, kapittel 5.2.1: Kartlegging av problemer - føring av sykefraværsstatistikk.
- 3 Rikstrygdeverket: Retningslinjer for føring av statistikk over sykefravær og fravær ved barns sykdom.
- 4a Rikstrygdeverket. Trygdestatistisk årbok 1993, tabell 6.1: Sykepengetilfeller avsluttet i årene 1982-1985 og 1987-1992.
- 4b Rikstrygdeverket. Kvartalsoppgaver for sosiale trygder, 4. kvartal 1992, tabell 7: Folketrygden. Erstattede sykepengedager.
- 5 Næringslivets Hovedorganisasjon: Skjema for fraværsoppgave.

Innhold (forts.)

- 6a Statistisk sentralbyrå. Arbeidsmarkedsstatistikk 1991, tabell 48: Sysselsatte, midlertidig fraværende fra inntektsgivende arbeid, etter kjønn og fraværsårsak.
- 6b Statistisk sentralbyrå. Ukens statistikk nr. 30/31 1993, tabell 6: Personer i alt, sysselsatte, fravær fra arbeid og årsak til fravær, etter kjønn.
- 7a Administrasjonsdepartementet: Fraværsstatistikk for statlige virksomheter.
- 7b Statistisk sentralbyrå. Statistisk årbok 1993 tabell 174: Sykefravær for statsansatte.
- 7c Administrasjonsdepartementet: Skjema for kvartalsoppgave for fravær.
- 8 Kommunenes Sentralforbund: Fraværsskjema.

NOTAT OM SYKEFRAVÆRSSTATISTIKK

1. Innledning

I 1989 oppnevnte daværende regjering et utvalg som fikk i oppdrag å utrede sykelønnsordningen. Bakgrunnen var bekymring for utviklingen i sykefraværet og utgiftsøkningen i folketrygdens sykepengeutbetalinger.

Utvalget fant i den forbindelse behov for en bedre sykefraværsstatistikk. Utvalget uttalte:

"Dette er etter utvalgets oppfatning nødvendig både for å kunne foreta en løpende analyse av sykefraværet og vurdere behovet for tiltak innenfor den enkelte virksomhet og overfor spesielle grupper sykemeldte."

Jf. forøvrig vedlegg 1a.

Utvalget nedsatte en arbeidsgruppe som skulle skissere et foreløpig opplegg for forbedring av sykefraværsstatistikken. Arbeidsgruppens resultater er tatt med som vedlegg til utvalgets utredning, NOU 1990:23 Sykelønnsordningen. Se forøvrig vedlegg 1b til dette notatet.

Regjeringen drøftet på samme tid sykefraværsproblematikken med partene i arbeidslivet; Landsorganisasjonen (LO), Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO), Kommunenes Sentralforbund (KS) og staten representert ved Personaldirektoratet (nå Administrasjonsdepartementet, AD). Dette resulterte i avtaler mellom partene om å redusere sykefraværet. Avtalene forplikter partene til å organisere landsomfattende samarbeid for å redusere sykefraværet fra 1. januar 1991 og tre år fremover. Fraværet skal måles som prosent av mulige arbeidsdager.

En forutsetning for de inngåtte avtalene er at det ikke foretas endringer i regelverket i avtaleperioden. Denne avtalen fikk dermed betydning for utvalgets arbeid, som tok denne beslutningen med i grunnlaget for sitt arbeid med utredningen om sykelønnsordningen.

På tidspunktet for sykelønnsutredningen var det to sentrale statistikkilder over sykefravær. Det var Rikstrykdeverkets sykepengestatistikk og NHO's sykefraværstatistikk for et utvalg av bedrifter tilknyttet NHO. Statistisk sentralbyrås Arbeidskraftundersøkelse (AKU) har også fraværsopplysninger, men AKU er primært ikke en sykefraværstatistikk.

Pr. idag er det i tillegg til disse statistikkene, utarbeidet fraværstatistikk for stat og kommune. Statistikken for statsansatte utarbeides av Administrasjonsdepartementet (AD) mens Kommunenes Sentralforbund (KS) samler inn og utarbeider statistikk for kommunalt/fylkeskommunalt ansatte samt for ansatte i bedrifter som er assosiert medlem av KS.

Hovedhensikten med notatet er å beskrive det som finnes av sykefraværstatistikk i dag. Da disse statistikkene også gir opplysninger om annet fravær, for eksempel fødselspermisjon og andre permisjoner, benyttes her fraværstatistikk som en samlebetegnelse på statistikk over sykefravær, permisjoner og annet fravær.

Før det i det videre redegjøres nærmere for eksisterende fraværstatistikk, gis et kort utdrag av utvalgets og statistikkarbeidsgruppens uttalelser angående behovet for sykefraværstatistikk.

2. Fra Sykelønnsutredningen - NOU 1990:23

2.1 Utvalgets uttalelser

Utvalget så behov for sykefraværstatistikk både på makro- og mikronivå. Den uttalte:

"Aggregerte data på bedrifts- eller bransjenivå er viktige/nødvendige for å kunne se sammenhengen mellom arbeidsmiljø og sykefravær og for iverksetting av tiltak overfor grupper arbeidstakere, mens individbaserte data med nødvendige bakgrunnsvariable vil kunne forklare individuelle forskjeller i sykefravær og årsaker til sykefravær hos grupper av individer. Begge typer data er etter utvalgets oppfatning nødvendige for å kunne drive et aktivt forebyggende arbeid og sette i verk tiltak

overfor personer som allerede er sykemeldte."

Utvalget gikk inn for at arbeidsgiverne (private og offentlige) pålegges å føre en ensartet sykefraværstatistikk, og at et slikt pålegg gis med hjemmel i arbeidsmiljøloven. Slikt pålegg er nå hjemlet i folketrygdloven, paragraf 18-2, med virkning fra 1. juli 1991.

Videre så utvalget det som hensiktsmessig å skille mellom kort- og langtidsfravær og påpekte behovet for samordning av definisjoner av dette i de ulike fraværstatistikene.

Utvalget uttalte om RTVs statistikk:

"Det bør arbeides videre med å få med bakgrunnsvariabler som yrke/utdanning og diagnose. Statistikken bør publiseres på en slik måte at den viser reelle endringer i fraværshyppighet og varighet både når det gjelder korttids- og langtidsfravær."

Det uttalte videre om NHOs statistikk:

"Statistikken omfatter 4 hovedgrupper: Mannlige og kvinnelige arbeidere (i industri og bergverk) og mannlige og kvinnelige funksjonærer fra de samme medlemsbedriftene som for arbeidere. Utvalget for arbeidere er langt større enn for funksjonærer og bare 20 pst. av utvalget er kvinner. Funksjonærene har vært med i statistikken fra 1978. NHOs utvalg er ikke representativt for norske arbeidstakere. Det er spesielt lite representativt for kvinnelige arbeidstakere. Statistikken vil likevel kunne gi et bilde av utviklingen i sykefraværet over tid. NHOs statistikk er viktigste kilde når det gjelder å beskrive korttidsfraværet."

... og videre:

"De to statistisk hovedkildene gir etter utvalgets oppfatning ikke noe fullgodt bilde av sykefraværet i Norge. Statistikken er spesielt mangelfull når det gjelder å beskrive korttidsfraværet".

Utvalget konkluderer med følgende:

"Etter utvalgets oppfatning bør man ha en enhetlig sykefraværstatistikk for hele yrkesbefolkningen, som omfatter hele fraværperioden (f.o.m første fraværslag). Ansaret for statistikkf6ringen b6r v6re samlet hos en sentral instans".

Det ser imidlertid visse praktiske problemer:

"Det vil imidlertid v6re problematisk 6 f6 inn opplysninger om personer som ikke opps6ker lege og som bare er frav6rende i egenmeldingsperioden. Dersom man skal f6 til en total frav6rsstatistikk fra 1. frav6rsdag, vil det m6tte etableres melderutiner mellom arbeidsgiver og trygdekontor. B6de Rikstrygdeverket og Statistisk sentralbyr6 antar imidlertid at det vil kunne bli vanskelig 6 f6 til slike rutiner. Statistisk sentralbyr6 viser blant annet til d6rlige erfaringer med Arbeidstaker/Arbeidsgiverregisteret. Dette registeret var opprinnelig ment 6 v6re grunnlaget for en l6pende sysselsettingsstatistikk. Dersom slike melderutiner skal fungere, m6 arbeidsgiverne, i f6lge Statistisk sentralbyr6s uttalelse, ha en egeninteresse i 6 sende inn meldingene".

Ang6ende den sentrale statistikkinstansen nevnt over uttalte utvalget f6lgende:

"N6r det gjelder sp6rsm6let om hvem som skal ha det overordnede ansaret for organiseringen av statistikkproduksjonen og analyse av sykefrav6rsstatistikken, mener utvalget at dette b6r klarlegges n6rmere. Utvalget mener imidlertid at det er viktig at hovedansaret legges til en sentral instans. De alternativer som har v6rt dr6ftet i utvalget er Rikstrygdeverket og Statistisk sentralbyr6.

Etter LOs medlemmers oppfatning b6r denne sentrale instansen v6re Rikstrygdeverket."

2.2 Statistikkgruppens uttalelser

Arbeidsgruppen hadde representanter fra RTV, SSB, NHO, LO, KS, Personaldirektoratet (nå Administrasjonsdepartementet, AD), Direktoratet for arbeidstilsynet og fra Sosialdepartementet, jf. vedlegg 1b.

Gruppen fikk i oppdrag å utrede:

- hvilke opplysninger for statistikkformål trenger man og hvorfor
- på hvilken måte kan dataene/statistikken fremskaffes
- skisse for statistikkmodeller og organisering av statistikkproduksjon
- anslag av kostnader

Arbeidsgruppen kom fram til følgende formål man trenger statistikk til:

- " - grunnlag for pålitelig utgiftsanslag for sykefraværet for bevilgende myndigheter og arbeidsgivere
- grunnlag for å måle resultater etter at partene i arbeidslivet har inngått avtaler om tiltak for å redusere sykefraværet med konkrete mål for bestemte tidsperioder
- grunnlag for å forebygge sykdom/skade ved å identifisere risikogrupper og innsatsbehov/-områder både på bedriftsnivå og yrke/næringsområde
- grunnlag for forskning hvor flere bakgrunnsvariabler er tilgjengelig for å kunne analysere sykefravær i en større samfunnsmessig sammenheng."

Dette gir ifølge arbeidsgruppen, følgende statistikkbehov:

- " - sammenlignbar totalstatistikk, spesifisert etter hvem som bærer utgiftene. Statistikken bør dekke flest mulig grupper av arbeidstakere, helst alle. Den bør føres mest mulig etter samme mal og gi opplysning over det totale gjennomsnittlige sykefraværet, fraværet i arbeidsgiverperioden og i egenmeldingsperioden. En slik statistikk må føres kontinuerlig.

En slik totalstatistikk er nødvendig for det offentlige i sitt budsjettarbeid. Men også den enkelte arbeidsgiver har behov for en slik statistikk for å kunne beregne kostnader.

- måltall for resultater oppnådd gjennom samarbeidstiltak ifølge inngåtte avtaler mellom partene i arbeidslivet. Ifølge de inngåtte avtaler skal fraværet måles som prosent av mulige arbeidsdager.
- statistikk som grunnlag for forebygging av sykdom og skader. En slik statistikk vil måtte inneholde opplysninger om diagnose. Sykemelding II inneholder diagnose i kodeform, slik at den kan brukes til statistiske formål. RTV tar sikte på å innføre diagnosekoding også på sykemelding I.
- statistikk som grunnlag for forskning. Fra forskerforhold har det vært klaget over at RTVs statistikk er lite tilgjengelig for forskning, dels pga rent praktiske vansker (overføring av data) og dels fordi denne statistikken ikke har vesentlige bakgrunnsvariabler som yrke, utdanning, arbeidstid, diagnose mv."

Arbeidsgruppen påpekte at RTVs statistikk mangler viktige bakgrunnsvariabler, som yrke eller næring, utdanning og arbeidstid. Fra 1989 inneholder imidlertid syke- og fødselspengeregisteret opplysninger om sivilstand og antall barn. Senere er også næring koblet til.

Arbeidsgruppen så mulighet for å forbedre RTVs statistikk ved kobling mot andre datakilder for å få flere bakgrunnsvariable. Gruppen påpekte imidlertid at SSBs konsesjon fra Datatilsynet ikke gir adgang til utlevering av identifiserbare individdata til administrative myndigheter. RTV må derfor overføre sykepengeregisteret til SSB, som så legger på kode for næring og utdanning. Registeret blir så overført tilbake til RTV i aidentifisert form.

Om NHO's statistikk uttalte gruppen at den også har få bakgrunnsvariable. Statistikken omfatter videre kun et utvalg av bedrifter som er medlemmer av NHO. Det meste av privat tjenesteyting faller blant annet utenfor.

Statistikken er imidlertid sammenlignbar over lang tid. Den kan føres tilbake helt til 1956. Den gir imidlertid ingen sammenlignbar statistikk over tid for selvstendig næringsdrivende f.o.m. første fraværsdag. Sammensetning og omfang av disse skifter fra år til år.

AKU har også noen data om sykefravær. Ulemper her er at statistikken bare inneholder opplysninger om personer som har vært fraværende i en gitt uke (referanseuken). Den bygger videre på intervjuobjektets hukommelse når det gjelder varigheten. Arbeidsgruppen fremhever videre at statistikken heller ikke vil være egnet til å måle nedgangen i sykefraværet med 10 pst. fra det ene til det andre året, jf. partenes målsetting for 1990. Fordeler med AKU er at den gir mange bakgrunnsvariabler, den har kort produksjonstid og publiseres kvartalsvis.

Arbeidsgruppen ser det som viktig å kunne skille mellom fravær i og utenfor arbeidsgiverperioden (de 14 første sykedagene).

Statistikkgruppen konkluderer med følgende (jf. vedlegg 1b angående pkt. 3.1 og 3.3 som er nevnt i sitatet):

"Gruppen mener at en totaldekkende sykefraværsstatistikk som beskrevet under 3.1 vil være meget kostnadskrevende samtidig som kvaliteten vil være tvilsom. Gruppen anbefaler likevel at RTV arbeider videre med en statistikk basert på legens opplysninger på førstegangssykemelding.

En utvidelse av Arbeidskraftundersøkelsene anser vi som interessant og bør vurderes, spesielt med henblikk på å dekke opp sykefraværet på mindre enn 14 dager for de grupper som er ansatt hos private arbeidsgivere som ikke er tilsluttet NHO. Anslagsvis utgjør dette ca. 40 pst. av de sysselsatte.

Gruppen mener at ved å forbedre eksisterende statistikk som beskrevet under punkt 3.3 samtidig som den nye planlagte statistikk for offentlig sektor og NHOs statistikk føres etter samme oppsett, vil man få en tilfredsstillende statistikk for de grupper som omfattes av denne statistikken. For grupper som ikke dekkes av denne vil man gjennom RTVs registre ha en god statistikk bare for sykefraværet over 14 dager."

Gruppen mener videre at det vil være hensiktsmessig at en sentralinstans får i oppgave å sammenstille, sammenligne og analysere statistikken både for privat og offentlig sektor og at denne sentralinstansen også utarbeider publikasjoner. Gruppen mener det bør vurderes nærmere om denne oppgaven bør legges til Statistisk sentralbyrå eller Rikstrygdeverket, eventuelt om begge instanser bør utarbeide en slik publikasjon i fellesskap.

3. Uttalelse fra Attføringsmeldingen

I St. meld. nr. 39 (1991-92) om attføring og arbeid for yrkeshemmede, sykepenger og uførepensjon (Attføringsmeldingen) har regjeringen også omtalt behovet for sykefraværstatistikk. Den uttalte, jf. vedlegg 2 her:

"Regjeringen foreslår videre at det settes igang nødvendig arbeid med sikte på å etablere en sentral sykefraværstatistikk for den private sektoren. Offentlig sektor vil være tilfredsstillende dekket gjennom den sentrale sykefraværstatistikk som nå utarbeides i regi av Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Kommunenes Sentralforbund. En sentral statistikk kan etableres enten ved at alle arbeidsgivere, eller et representativt utvalg, blir pålagt rapportering. Da Rikstrygdeverket allerede har ansvaret for den mest omfattende sykefraværstatistikk for fravær over 14 dager, er det mest naturlig at Rikstrygdeverket får ansvaret for en slik felles sykefraværstatistikk."

4. Uttalelse fra revidert nasjonalbudsjett 1993

I forbindelse med omtale av sykelønn heter det (side 174):

"I tillegg til en informasjons- og holdningskampanje vil en vurdere

....

- utvikling av en nasjonal og felles sykefraværstatistikk.

....

Regjeringen vil komme tilbake med en nærmere vurdering og konkretisering av

innholdet i en helhetlig strategi i statsbudsjettet for 1994."

Ifølge Sosialdepartementet er de i ferd med å opprette en hurtigarbeidende gruppe som skal se på opplegg, kostnader og arbeidsfordeling angående en samlet sykefraværstatistikk.

5. Felles statistikk-mal

Et av resultatene fra arbeidet med sykelønnsutredningen i 1990 er folketrygdlovens paragraf 18-2 som pålegger arbeidsgiverne å føre en ensartet sykefraværstatistikk. Til dette formål ble det utarbeidet en statistikk-mal, jf. vedlegg 3. Følgende opplysninger skal registreres ifølge malen:

- mulige dagsverk i registreringsperioden, fordelt etter kjønn
- antall fraværstilfelle ved egen sykdom eller barns sykdom etter kjønn
- antall fraværsgener ved egen sykdom eller barns sykdom etter kjønn
- antall fraværsgener i det enkelte fraværstilfelle skal registreres etter fraværets varighet; det skilles mellom fravær 1-3 dager (vanligvis egenmelding), 4-14 dager og fravær utover 14 dager. De 14 første fraværsgenerne, inklusive egenmeldingsperioden, utgjør arbeidsgiverperioden. Langtidsfravær defineres som fravær over 8 uker (sykemelding II) og bes spesifisert spesielt.
- Ved beregning av antall sykedager, justeres det for stillingsprosent (deltid).
- Feriedager og helligdager regnes ikke med hverken i antall sykedager, hvis de faller i sykeperioden, eller i antall mulige dagsverk. Antall mulige dagsverk er lik antall faktisk utførte dagsverk + antall tapte dagsverk som følge av sykefravær, permisjoner eller skoft.

Fraværet skal videre i følge malen, registreres pr. kvartal.

Fraværet skal registreres som tapte fraværsdager i prosent av mulige dagsverk.

Pr. i dag er det ingen sentral instans som samler inn denne statistikken. Det er likevel enkelte bransjer som har begynt å samle inn sykefraværsstatistikk fra tilhørende bedrifter.

6. Generelt om de ulike fraværsstatistikkene

Statistikkene fra AD og KS tilfredsstillende i hovedsak statistikk-malen. NHOs statistikk har eksistert i lang tid før denne malen er laget. Selv om man i arbeidet med statistikk-malen til en viss grad tok utgangspunkt i NHOs fraværsstatistikk, så skiller NHOs statistikk seg fra malen i større grad enn KS- og AD-statistikken. For ikke å få brudd i statistikken, kommer NHO ikke til å endre sin statistikk før avtaleperioden for reduksjon i sykefraværet er avsluttet.

NHOs, ADs og KSs statistikk måler alle fraværet i prosent av mulige dagsverk. Bak dette fraværsmålet kan det imidlertid ligge noe ulike definisjoner og beregningsmåter i de ulike statistikkene. En eventuell sammenslåing av disse statistikkene krever derfor en grundig gjennomgåelse av detaljene i definisjonene av alle begrepene som legges til grunn og også en mer detaljert statistikk-mal. Lik behandling av turnusarbeid kan nevnes som et eksempel på et slikt begrep. Dette notatet vil ikke gi en så detaljert gjennomgang av de ulike statistikkene.

NHOs statistikk omfatter kun heltidsansatte og justerer dermed ikke for stillingsprosenten, noe ADs og KSs statistikk gjør. NHO skiller videre kun mellom fravær over og under 4 dager.

I ADs og KSs statistikker justeres det for sykemeldingsprosenten. Det vil si at i beregningen av antall tapte dagsverk, tas det hensyn til om personen er 100 prosent sykemeldt eller bare delvis sykemeldt.

Vi har tidligere nevnt at utgiftene ved de 14 første fraværsdager dekkes av arbeidsgiver. ADs statistikk skiller blant annet mellom fravær over og under 14 dager. For fravær over 14 dager, er det likevel umulig å skille ut hvor mange av de tapte dagsverkene som har falt i arbeidsgiverperioden. Skillet i statistikken mellom fravær 1-3 dager, 4-14 dager og over 14

dager gjelder kalenderdager. Antall tapte dagsverk er imidlertid antall kalenderdager fraværet har vart, justert både for stillingsprosent og sykemeldingsprosent samt at ferie- og helligdager ikke regnes med. Et sykefravær varer for eksempel i 30 kalenderdager. La oss videre anta at i denne perioden er det 8 fri- eller helligdager (4*lørdag og søndag). Dette gir fravær i 22 arbeidsdager. Videre antar vi at personen fraværet gjelder jobber i 80 prosent stilling og er sykemeldt 50 prosent. Antall tapte dagsverk blir da $22*80/100*50/100 = 8,8$. Fordi det kun er den enkelte bedrift og etat som kjenner stillings- og sykemeldingsprosenten, er det ikke mulig å si hvor mange av de 8,8 dagsverkene som falt i de 14 første kalenderdagene.

Alle de tre statistikkene skiller mellom permisjon med og uten lønn.

Det er kun NHOs statistikk som har mulighet til å skille ut fravær på grunn av skoft.

Alle disse tre statistikkene samler inn kvartalstall, men KS får innrapportert tall kun en gang i året. NHO, AD og KS beregner alle i tillegg årsstatistikk . KS statistikk følger imidlertid ikke kalenderåret men gir tall for samlet fravær i perioden 4. kvartal år t til 3. kvartal år t+1.

RTVs fraværstatistikk er samlet inn med bakgrunn i andre formål enn det som gjelder for de tre nevnt over, og skiller seg derfor mye fra disse. Det samme kan sies om AKUs fraværsopplysninger. RTVs statistikk omfatter både ansatte i offentlig og privat virksomhet samt selvstendig næringsdrivende. Statsansatte er derimot ikke med.

RTVs statistikk skiller seg fra den øvrige fraværstatistikken på flere måter. Den gir tall for fravær med utbetaling fra folketrygden, det vil hovedsakelig si fravær utover arbeidsgiverperioden. Den har videre ikke mulighet til å beregne reelle fraværsmål som fravær i prosent av mulige dagsverk, og har inntil nylig kun gitt absolutte mål som antall sykepengetilfeller og sykepengedager. De siste par årene har RTV imidlertid beregnet reelle fraværsmål ved å justere for utviklingen i sysselsettingen. RTV har videre hovedsakelig årsstatistikk, men har de siste årene også noe kvartalsstatistikk.

7. De enkelte fraværstatistikene

7.1 Rikstrygdeverkets fraværstatistikk

Rikstrygdeverket har registeropplysninger over sykefravær, fødsels- og omsorgspermisjoner med utbetalinger fra trygden. Det vil i hovedsak si fravær utover arbeidsgiverperioden på 14 dager. De 14 første sykedagene betales hovedsakelig av arbeidsgiver (arbeidsgiverperioden). For syke arbeidstakere som er arbeidsledige og har rett på dagpenger, utbetaler imidlertid folketrygden sykepenger fra 1. sykedag. Det samme gjelder foreldre som har fravær på grunn av omsorg for alvorlig syke barn.

I det videre redegjøres kun for RTVs sykepengestatistikk.

Statsansatte er ikke med i RTVs sykepengeregister, da RTV ikke mottar sykemelding pr. statsansatt. Det gjelder en såkalt summarisk oppgjørsordning mellom folketrygden og staten. Refusjonsutgiftene fra folketrygden til staten bevilges i sin helhet på egen post under sykepengekapitlet i trygdebudsjettet.

Statistikken er sammenlignbar over tid fra 1980.

Statistikken gir tall for antall avsluttede sykepengetilfeller og -dager i året, samt antall sykepengedager pr. tilfelle, jf. vedlegg 4a.

Det skilles mellom arbeidstakere, trygdede med sykepenger i inaktive perioder og selvstendig næringsdrivende. Som inaktive i denne sammenheng regnes yrkesaktive som midlertidig har vært eller er ute av arbeid.

For stønadstilfeller i alt skilles det på stønad fra og med 1. og fra og med 15. sykedag. Det skilles videre mellom sykepengedekning på 100 prosent og 65 prosent av inntekt.

Arbeidstakere har hovedsakelig en sykepengedekningsgrad på 100 prosent av lønnen fra 1. fraværslag, men arbeidsgiver betaler i de fleste tilfeller, de 14 første dagene. Selvstendig næringsdrivende er obligatorisk trygdet i folketrygden med rett til sykepenger som tilsvarer 65 prosent av inntekten og med 14 karenslager. De har imidlertid mulighet til å tegne frivillig tilleggstrygd i ulike varianter, deriblant en trygd som gir dekningsgrad lik 100 og

ingen karensdager.

For selvstendig næringsdrivende skilles det mellom fravær fra og med 1. og fra og med 15. sykedag.

Fra og med 1. kvartal 1992 gis, i tillegg til årsstatistikken nevnt over, kvartals- og årsstatistikk for erstattede sykepengedager. Det gis også endringstall fra tilsvarende periode året før, jf. vedlegg 4b. Erstattede sykepengedager skiller seg fra sykepengedagene nevnt over ved at de omfatter både løpende og avsluttede sykepengetilfeller i kvartalet/året.

I kvartalsstatistikken gis det videre tall for erstattede sykepengedager i alt og tall for erstattede sykepengedager pr. sysselsatt. RTV har ingen oversikt over mulige dagsverk. De lager derfor reelle fraværstall ved å korrigere for endringer i sysselsettingen. I den løpende statistikken benyttes tall fra Arbeidskraftundersøkelsen (AKU). I enkeltarbeider på området, Rikstrygdeverket (1992), benyttes imidlertid også sysselsatte normalårsverk hentet fra Nasjonalregnskapsstatistikken.

Erstattede sykepengedager i alt gir grunnlag for å se på absolutt endring i antall sykepengedager. Erstattede sykepengedager pr. sysselsatt viser reell endring i sykefraværet i det man korrigerer for endring i sysselsettingen. Dette målet er en parallell til fraværstall i prosent av mulige dagsverk som benyttes i NHOs, ADs og KSs fraværstall.

Sysselsettingstallene som benyttes i RTVs statistikk er AKU-tall for sysselsetting hvor også statsansatte er med. Antall sykepengedager pr. sysselsatt i alt er derfor i realiteten noe høyere enn oppgitt i denne statistikken, i og med at statsansatte ikke er med i antall erstattede sykepengedager.

Sykepengedager pr. sysselsatt sier ikke noe om faktisk gjennomsnittlig varighet på sykefraværet. Det er ment brukt som et deflatert mål på mengden av sykefravær. EKS.: Kvartalsstatistikken viser, jf. vedlegg 4b, at i 1992 var i gjennomsnitt hver sysselsatt sykemeldt ca. 9 dager med utbetaling fra trygden. I 1991 var i gjennomsnitt hver sysselsatt sykemeldt 9.6 dager. Det betyr at sykefraværet blant sysselsatte er redusert fra 1991 til 1992 med 6,3 prosent. Målt i absolute tall (antall erstattede sykepengedager) var nedgangen i

sykefravær fra 1991 til 1992 omtrent den samme, 6,4 prosent, jf. vedlegg 4b. Dette siste tallet er imidlertid altså ikke korrigert for reduksjonen i sysselsettingen i samme periode.

Årsstatistikken over avsluttede sykepengetilfeller sier imidlertid noe om gjennomsnittlig varighet på faktisk sykefravær, jf. vedlegg 4a. Den viser at i 1992 varte i gjennomsnitt hvert sykepengetilfelle i 52 dager. I 1991 varte det i gjennomsnitt i 53,9 dager. Antall sykepengedager pr. tilfelle ble altså i gjennomsnitt redusert med nesten 2 dager fra 1991 til 1992. Slik sett sier også dette målet noe om endring i mengden av sykefravær.

Erstattede sykepengedager ialt (absolutte tall) deles opp i arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende, vedlegg 4b. For arbeidstakere skiller man mellom arbeidstakere i aktivt arbeidsforhold, arbeidsledige, inaktive og oppdragstakere og andre ordninger (sykepenger til foreldre med alvorlig syke barn mv.). For selvstendige skiller man mellom sykepenger f.o.m. 1. sykedag og f.o.m. 15. sykedag.

Erstattede sykepengedager pr. sysselsatt (relative tall) gis for sysselsatte ialt og for arbeidstakere i aktivt arbeidsforhold, vedlegg 4b.

Vi nevnte over at statsansatte er med i sysselsettingstallene mens de ikke er med i antall sykepengetilfeller. I en RTV-rapport om utviklingen i sykefraværet, med hovedvekt på årene 1990 og 1991, Rikstrygdeverket (1992), gis også sykepengedager pr. sysselsatt der statsansatte er trukket fra i sysselsettingstallene. I rapporten er også gitt tall for sykepengedager for arbeidstakere (absolutte) på fylkesnivå. Det påpekes at sysselsettingsutviklingen i perioden har vært ganske forskjellig fra fylke til fylke og tallene står ukommentert. I rapporten gis det også sykefraværstall fordelt på kjønn.

Et annet deflatert mål som benyttes i rapporten er erstattede sykepengetilfeller pr. 100 sysselsatt personer. En sysselsatt kan ha flere sykepengetilfeller. I rapporten er det vist til beregninger som viser at hver person som blir sykemeldt i gjennomsnitt har ca. 1,2 sykepengetilfeller pr. år.

Fra og med 1. juli i år benyttes nye sykepengeattestblanketter ved trygdekontorene. Disse skal gjøre det mulig å lage sykefraværstatistikk som omfatter alle som mottar sykepenger, også

statsansatte. Det skal også være mulig å skille ut arbeidsgiverperioden idet RTV med dette får inn opplysninger om alt sykefravær som medfører sykemelding. Det man ikke får med er sykefravær med egenmelding (varighet 1-3 dager).

RTV har også fått tilkoblet næringskoder fra Arbeidsgiver-/arbeidstakerregisteret (A/A-registeret) til sykepengeregisteret. Koblingsarbeidet er utført i Statistisk sentralbyrå.

Det arbeides også med muligheten for oppsplitting av RTVs sykefraværstatistikk på bedriftsnivå. Konesjon fra Datatilsynet er blant sakene som må avklares i den forbindelse.

7.2 Fraværstatistikk fra Næringslivets Hovedorganisasjon

Statistikken er kvartalsvis og baseres på oppgaver fra et utvalg av bedrifter. Utvalget er identisk fra kvartal til kvartal. NHO har samlet inn slik statistikk helt fra 1956.

I statistikken for 4. kvartal 1992 var det med opplysninger for ialt 116 635 personer, hvorav 22 764 kvinner.

Statistikken offentliggjøres i NOHs Lønns- og fraværstatistikk der det oppgis fravær i prosent av mulige arbeidsdager. Det skilles mellom sykefravær, permisjon og skoft, jf. vedlegg 5. Opplysninger om slikt fravær gis for ulike bransjer, for arbeidere og funksjonærer hver for seg og for menn og kvinner.

Statistikken omfatter kun heltidsansatte og det foretas derfor ingen justering for stillingsprosent ved beregningen av tapte dagsverk. Det tas heller ikke hensyn til sykemeldingsprosenten i den forstand som det gjøres i KSs og ADs statistikk. I de to sistnevnte inngår sykemeldingsprosenten direkte i beregningen av fraværprosenten, jf. eksempelet på side 11. I NHOs statistikk tas det for det første kun med opplysninger om sykefravær på over en halv dag. Videre avrundes sykefravær mellom en halv og en dags varighet, til en hel dag.

Det gis fraværstatistikk for næringene bergverk, industri og entreprenørvirksomhet. Av

industrinæringer gis det tall for nærings- og nytelsesmiddelindustri, tekstilindustri, konfeksjonsindustri, treindustri, papirindustri, eske-, konvolutt-, pose- og papirvarefabrikker, grafisk industri, kjemisk industri, mineralbearbeidende industri, elektrokjemisk industri samt jern- og metallindustri.

Sykefravær omfatter fravær på grunn av egen sykdom eller ulykke. Fravær på grunn av andre familiemedlemmers sykdom tas med under permisjoner. Sykefravær omfatter videre både sykefravær med legeerklæring og sykefravær med egenmelding, men egenmelding skilles ikke ut som egen post i statistikkskjemaet, vedlegg 5. Det skilles mellom sykefravær på 3 dager og mindre og fravær på 4 dager og mer. Fridager/friskift som faller i en fraværperiode skal ikke regnes med i antall sykefraværsdager. Under posten sykefravær spesifiseres også antall sykefraværsdager som er betalt av bedriften. Dette siste er data som ikke offentliggjøres, men som brukes indirekte i ulike kostnadsberegninger.

Permisjonsfravær er fravær med tillatelse i henhold til tariffavtale, lov eller direkte avtale mellom den ansatte og bedriften, for eksempel fødselspermisjon, omsorgspermisjon eller velferdspermisjon. Fødselspermisjon og permisjon på grunn av syke barn skilles ikke ut i statistikken. Det skilles imidlertid mellom permisjon med og uten lønn.

Skoft er fravær som skyldes forhold som bedriften ikke kan godkjenne som gyldig fraværsårsak.

7.3 Fravær registrert i Arbeidskraftundersøkelsen

Statistisk sentralbyrås Arbeidskraftundersøkelse (AKU) har tall for sysselsatte som er midlertidig fraværende fra inntektsgivende arbeid, etter fraværsårsak, jf. vedleggene 6a og b. Dette registreres en bestemt kalenderuke hvert kvartal. Det kan gis sammenlignbare tall tilbake til 1980.

Fraværsopplysningene gjelder fravær som varer minimum en uke. Ved kombinasjonsfravær, for eksempel 3 ukers ferie og 2 dager sykefravær i sammenheng, registreres kun det viktigste/lengste fraværet.

Det skilles mellom fravær på grunn av sykdom eller skade, svangerskapspermisjon, ferie og andre årsaker. For alle disse grupper gis det også tall fordelt på kvinner og menn.

Det er videre mulig å skille på fravær som skyldes egen sykdom og fravær som skyldes andre familiemedlemmers sykdom. Det innhentes også opplysninger om fraværets varighet. Opplysningene i AKU er imidlertid basert på intervjupersonens erindring, noe som representerer en mulig feilkilde.

AKU gir rikelig med bakgrunnsvariable som kjønn, alder, utdanningsnivå, næring, yrke, sektor (offentlig eller privat), sivilstand, antall barn og barns alder.

I forbindelse med utredningen om sykelønnsordningen, jf. vedleggene 1a og b, trakk statistikkarbeidsgruppen fram muligheten av å løse statistikkproblemene ved i større grad å bruke utvalgsundersøkelser i tillegg til løpende statistikk knyttet til sykepengeutbetalinger. De nevnte her en utvidelse av AKU som en mulighet. Gruppen skisserte ulike utvidelsesmuligheter. Man kan satse på en løpende statistikk, det vil si kvartalsvis slik AKU publiseres idag, eller man kan lage en periodisk statistikk. Man kan videre vurdere om spørsmålene skal stilles til hele eller bare deler av utvalget. Til slutt nevnes muligheten av å variere spørsmålene fra undersøkelse til undersøkelse, med for eksempel en mer omfattende spørsmålssekvens periodisk og ferre og "enkler" spørsmål i løpende undersøkelser.

Utvalget så på dette som interessante muligheter, men fremhevet likevel behovet for i tillegg å ha en løpende statistikk som er langt mer omfattende enn det som finnes idag.

7.4 Fraværstatistikk for statsansatte

Våren 1990 inngikk staten, ved Administrasjonsdepartementet (AD) en avtale med Hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag om å gjennomføre tiltak for å redusere sykefraværet i det statlige tariffområdet.

Arbeidsgiveravdelingen i AD har i den forbindelse etablert et sentralt fraværregister for staten. Av praktiske grunner rapporteres sykefraværet blant tilsatte i kommunale og

fylkeskommunale skoler, også de som tilhører det statlige tariffområdet, til Kommunenes Sentralforbund (KS).

AD utarbeider kvartalsvis fraværsstatistikk. Første kvartal det er gitt statistikk for er 1. kvartal 1991. Kvartalsstatistikken er offentlig tilgjengelig, og sendes ut til de ulike departement og etater, vedlegg 7a. Det foreligger imidlertid ingen egen publikasjon. Fra og med 1993 publiseres det årsstatistikk i Statistisk årbok, jf. vedlegg 7b.

Statistikken fra AD omfatter alle arbeidstakere som staten har arbeidsgiveransvar for, og er altså en fulltallsregistrering. Den omfatter videre arbeidstakere som er i et fast forpliktende arbeidsforhold med en på forhånd fastsatt arbeidstid pr. uke. Personer som innehar et vikariat eller et engasjement som varer lengre enn 3 måneder, er også med i fraværsregisteret.

Personer som ikke er med er:

- personer som har kortvarige midlertidige arbeidsavtaler som f.eks. ferie- og helgevikariater eller engasjementer på mindre enn 3 måneder
- personer som har tilfeldige vakter
- personer som går på sysselsettingsmidler
- personer som lønnes av "Arbeid for trygd"
- statspensjonister som fortsatt er i tjeneste
- personer som har ventelønn.
- personer som har permisjon i forbindelse med overgang til ny stilling.

Fraværet som registreres er (jf. vedlegg 7c):

- Sykefravær. Her gis opplysninger om det benyttes egenmelding (fravær 1-3 dager) eller syke/legemelding og om sykemeldingens varighet. Statistikken for statsansatte er den eneste med mulighet for å skille fravær med egenmelding 1-3 dager fra fravær med sykemelding i 1-3 dager. Det skilles videre mellom sykemelding 1-3 dager, 4-14 dager og over 14 dager. I gruppen over 14 dager er sykemelding over 8 uker (langtidssykefravær/sykemelding II) skilt ut.

- Omsorgs- og fødselspermisjon. Her skilles det på permisjon med og uten lønn. Under permisjon med lønn oppgis det om det gjelder fødselspermisjon, permisjon ved barns sykdom eller annen omsorgspermisjon.
- Andre permisjoner med og uten lønn.

Statistikken gir tall for fravær ialt, blant hel- og deltidsansatte, blant kvinner og menn (i alt, hel- og deltidsansatte).

Det samles videre inn tall for antall fraværstilfeller og antall tapte dagsverk, antall mulige dagsverk og gjennomsnittlig antall ansatte. Hvert fravær telles som ett tilfelle.

Statistikken kan gis for staten i alt, for hvert departement og på etatsnivå (etater over 3 ansatte).

Ut fra opplysningene som samles inn, beregnes antall fraværsdager i prosent av mulige dagsverk. Fraværsdager er her det samme som antall tapte dagsverk. Skillet på sykefravær 1-3 dager, 4-14 dager og over 14 dager gjelder antall kalenderdager fraværet har vart. Fraværsdager er i ADs statistikk lik antall kalenderdager fratrukket ferie- og helligdager som faller i fraværsperioden, og justert for stillingsprosent og sykemeldingsprosent. Antall fraværsdager er altså lik antall tapte dagsverk, jf. eksemplet i kapittel 6.

Det skilles mellom nivåtall og endringstall. Nivåtallene er fraværet i prosent av mulige dagsverk. Disse er beregnet på grunnlag av tilbakemeldingen fra alle etater og departement. Dette omfatter om lag 95 prosent av alle statsansatte. Endringstallene fra et kvartal år t til samme kvartal år t+1 er imidlertid ikke målt ved endringen i nivåtallene. Endringstallene er beregnet på grunnlag av fravær i prosent av mulig dagsverk fra et utvalg av etater og departement. I utvalget inngår kun etater og departement som har tilbakerapportert opplysninger i samme kvartal i de to årene.

Årsstatistikken som er publisert i Statistisk årbok i 1993, jf. vedlegg 7b, gir nivåtall for sykefraværsdager i prosent av mulige dagsverk i året, og fravær etter antall kalenderdager fraværet har vart. Det gis videre tall for statsansatte ialt, fordelt på kvinner og menn, heltid-

og deltidsansatte. Heltid- og deltid gis også for kvinner og menn separat.

7.5 Fraværstatistikk fra Kommunenes Sentralforbund

Fra og med 4. kvartal 1989 har Kommunenes Sentralforbund tall som viser fravær for ansatte i alle landets kommuner og fylkeskommuner samt for ansatte i bedrifter som er assosierte medlemmer av Kommunenes Sentralforbund.

Rapporteringen fra kommunene/fylkeskommunene til KS er årlig. Det innsamlede materialet er likevel delt opp i kvartal slik at den årlige tilbakemeldingen gir tall pr. kvartal fra og med 4. kvartal år t til og med 3. kvartal år t+1, jf. vedlegg 8. Det beregnes også årsstatistikk for denne perioden. KS har foreløpig ingen planer om å sette i gang kvartalsvis tilbakerapportering.

Statistikken omfatter arbeidstakere som er i et fast forpliktende arbeidsforhold med en på forhånd fastsatt arbeidstid pr. uke, i hele perioden statistikken refererer seg til. Dette gjelder uansett stillingsprosent (hel- eller deltid). Ansatte som er timelønnte er ikke med i statistikken.

Det gis opplysninger om fravær i alt, fravær blant undervisningspersonell, turnuspersonell og annet personell. For alle grupper skilles det også på kvinner og menn.

For disse gruppene gis opplysninger om sykefravær, permisjon med lønn og permisjon uten lønn. Svangerskapspermisjon og permisjon ved barns sykdom er skilt ut.

Sykefravær deles opp etter 1-3, 4-10, 11-40 og over 40 fraværsdager. Fraværsdager er i KSs statistikk definert som antall kalenderdager fraværet har vart fratrukket antall lørdager og søndager i perioden. Her er det en begrepsforskjell fra ADs statistikk for statsansatte der fraværsdager er det samme som antall tapte dagsverk som altså er lik antall fraværende kalenderdager fratrukket fri- og helligdager og justert for stillings- og sykemeldingsprosent, jf.

eksempel i kapittel 6. Også i KSs statistikk beregnes fraværet som antall tapte dagsverk i prosent av antall mulige dagsverk. Videre justeres det også i KSs statistikk for fri- og helligdager, stillings- og sykemeldingsprosent ved opptelling av antall tapte dagsverk. Definisjonen av hva som regnes som fri- og helligdager er imidlertid annerledes i KSs statistikk. I denne er det kun lørdager og søndager som regnes som fri- og helligdager mens fravær for eksempel 1. juledag regnes som tapt dagsverk.

Når KSs statistikk deler inn sykefraværet etter antall fraværsdager mens ADs statistikk deler inn etter antall kalenderdager fraværet har vart, betyr det at sykefravær over og under 14 dager i ADs statistikk tilsvarer sykefravær over og under 10 dager i KSs statistikk, jf. vedleggene 7c og 8. Videre tilsvarer skillet på sykefravær over og under 8 uker i ADs statistikk (sykemelding II-perioden) skillet mellom sykefravær over og under 40 dager i KSs statistikk.

KSs fraværsstatistikk består av to baser, den ene har individdata og den andre aggregerte data. Basen med individdata har med arbeidstakernes stilling, stillingsstørrelse, tjenestested m.m., mens den andre basen kun har med aggregerte stillingsgrupper og kjønn. Det er stadig flere som gir data til individbasen framfor den aggregerte basen. Dette medfører at KS etterhvert kan gi mer detaljerte rapporter.

Litteratur

- Kommunenes Sentralforbund: "Resultater fra fraværstatistikk for kommuner, fylkeskommuner og assosierte medlemmer av Kommunenes Sentralforbund". *B-rundskriv nr. 35/93*.
- NOU 1990:23: *Sykelønnsordningen*.
- Næringslivets Hovedorganisasjon (1993): *Lønns- og fraværstatistikk, 4. kvartal 1993*.
- Rikstrygdeverket (1992): "Utviklingen i sykefraværet - med hovedvekt på årene 1990 og 1991". *Rapport nr. 4/92*.
- Rikstrygdeverket (1993): *Trygdestatistisk årbok 1993*.
- St.meld. nr. 39 (1991-92): *Attføring og arbeid for yrkeshemmede. Sykepenger og uførepensjon (Attføringsmeldingen)*.
- St.meld. nr. 2 (1992-93): *Revidert nasjonalbudsjett 1993*.

KAPITTEL VIII

Sykefraværstatistikken**8.1 STATISTIKKGRUNNLAGET**

Det finnes to statistiske hovedkilder for å beskrive det norske sykefraværet, Næringslivets Hovedorganisasjons (NHO) fraværstatistikk og Rikstrygdeverkets (RTV) sykepengestatistikk. I tillegg har man Arbeidskraftsundersøkelsene fra Statistisk Sentralbyrå (AKU).

Statistikkildene bygger på ulike meldesystemer/registreringsordninger. Mens Rikstrygdeverkets statistikk er basert på opplysninger om enkelttilfeller (alle som mottar sykepenger utover 14 dager), er NHOs fraværstatistikk konsentrert om sykefraværet i utvalgte medlemsbedrifter. Arbeidskraftsundersøkelsene på sin side er utvalgsundersøkelser basert på respondentenes opplysninger om eget fravær på et gitt tidspunkt.

Aggregerte data på bedrifts- eller bransjenivå er viktige/nødvendige for å kunne se sammenhengen mellom arbeidsmiljø og sykefravær og for iverksetting av tiltak overfor grupper arbeidstakere, mens individbaserte data med nødvendige bakgrunnsvariable vil kunne forklare individuelle forskjeller i sykefravær og årsaker til sykefravær hos grupper av individer. Begge typer data er etter utvalgets oppfatning nødvendige for å kunne drive et aktivt forebyggende arbeid og for å sette i verk tiltak overfor personer som allerede er sykmeldte.

8.1.1. NHOs fraværstatistikk

NHOs fraværstatistikk er basert på kvartalsvise oppgaver fra et utvalg medlemsbedrifter. Det har vært foretatt slike registreringer hvert år siden 1956.

NHOs statistikk for fjerde kvartal 1989 gir opplysninger om ca. 130 000 personer. Dette utgjør 6–7 pst. av det totale antallet sysselsatte her i landet. Statistikken omfatter 4 hovedgrupper: Mannlige og kvinnelige arbeidere (i industri og bergverk) og mannlige og kvinnelige funksjonærer fra de samme medlemsbedriftene som for arbeidere. Utvalget for arbeidere er langt større enn for funksjonærer og bare 20 pst. av utvalget er kvinner. Funksjonærene har vært med i statistikken fra 1978. NHOs utvalg er ikke representativt for norske arbeidstakere. Det er

spesielt lite representativt for kvinnelige arbeidstakere. Statistikken vil likevel kunne gi et bilde av utviklingen i sykefraværet over tid. NHOs statistikk er viktigste kilde når det gjelder å beskrive korttidsfraværet.

sykefraværet blir angitt i prosent av mulige arbeidsdager. Statistikken skiller mellom fravær i 3 dager og mindre og fravær i 4 dager og mer. Foruten sykefravær gir NHOs statistikk opplysninger om annet fravær (permisjoner og skoft).

8.1.2. Rikstrygdeverkets statistikk

Rikstrygdeverkets statistikk gir opplysninger om sykefravær utover arbeidsgiverperioden. Statistikken omfatter arbeidstakere (private og kommunale), selvstendig næringsdrivende og oppdragstakere. Statsansatte er ikke med i statistikken (ordningen med summarisk oppgjør for statsansatte er nærmere omtalt i kap. 4). Statsansatte utgjør omlag 8–9 pst. av alle sysselsatte.

Utgangspunktet for statistikken er trygdekontorenes registrering av stønadsmottakere f.o.m. 15. fraværddag. Statistikken gir opplysninger om antallet sykepengetilfeller etter kjønn, alder, inntektsgrunnlag, sykefraværets varighet og etter fylke og trygdekontor. Videre er det data over spesialordningene for selvstendig næringsdrivende.

Statistikken er basert på antall dager i avsluttede tilfeller i det enkelte året som beregningsgrunnlag. Det vil si at et tilfelle som er påbegynt i et år, men som fortsetter inn i neste kalenderår, først blir registrert i det påfølgende året med det totale antall sykefraværddager.

Statistikken har relativt få bakgrunnsopplysninger. Dette begrenser mulighetene for analyse av sykefraværet basert på Rikstrygdeverkets statistikk. Endringer i folketrygdens regler om sykepenger og tilgrensende ordninger har påvirket statistikkføringen. Det kan derfor være vanskelig å bruke Rikstrygdeverkets statistikk til å studere utviklingen i sykefraværet over et lengre tidsrom. Dette gjelder spesielt for perioden før og etter omleggingen i 1978.

Fra og med 1989 har Rikstrygdeverket lagt opp til en utvidelse av eksisterende sykepenge-

statistikk (flere bakgrunnsvariable). Trygdekontorene registrerer nå langt flere opplysninger om stønadsmottakerne. Rikstrygdeverket vil blant annet lage statistikk som viser arbeidslediges bruk av sykepenge og har data over personer hvor det er satt i gang yrkesmessig attføring i sykmeldingsperioden. Videre vil statistikken gi opplysninger om bruk av delvis sykmelding (sykepengegrad).

Stønadsmottakerne vil være registrert etter sivilstand og antall barn og barnas alder. Det vil på den måten være mulig å finne ut i hvilken grad omsorgsoppgaver påvirker sykefraværet. Det vil videre foreligge statistikk basert på registrering av Sykmelding II etter 8 ukers fravær. Når det gjelder langtidssykmeldte vil Rikstrygdeverket kunne registrere sykmeldte etter diagnose- og prognosegruppegruppe.

8.1.3. Arbeidskraftundersøkelsene (AKU)

I tillegg til Rikstrygdeverkets og NHOs statistikk gir Statistisk Sentralbyrås kvartalsvise arbeidskraftundersøkelser (AKU) opplysninger om sykefraværet i befolkningen. I Arbeidskraftundersøkelsene registreres prosenten arbeidstakere som var borte fra arbeidet på grunn av sykdom i en bestemt kalenderuke hvert kvartal. Foruten data om fravær på grunn av egen sykdom er det også mulig å få opplysninger om fravær som skyldes andre familiemedlemmers sykdom.

I disse undersøkelsene inngår det langt flere bakgrunnsvariable enn i de to andre statistikk-kildene. Foruten kjønn og alder får man opplysninger om utdanningsnivå, næring, yrke, sektor (offentlig eller privat) sivilstand, antall barn og barnas alder. Statistikken er imidlertid mangelfull når det gjelder registrering av fraværets varighet (man får blant annet ikke opplysninger om kortidsfravær under én uke). Utvalgsundersøkelser av denne typen kan imidlertid være et viktig redskap i forbindelse med analyser av sykefravær over tid. En mulig feilkilde ligger i at undersøkelsene er basert på intervjupersonenes erindring.

8.2 BEHOV FOR EN BEDRE SYKEFRAVÆRSSTATISTIKK

Utvalget pekte i delinnstillingen på behovet for en bedre sykefraværstatistikk. For å kunne foreta en fullstendig/løpende analyse av utviklingen i sykefraværet i Norge, er man avhengig av bedre statistiske bakgrunnsvariable enn det som foreligger i dag. Eksisterende statistikk er etter utvalgets oppfatning svært mangelfull. Det var også bred enighet blant høringsinstansene (delinnstillingen) om behovet for en bedre sykefraværstatistikk.

En bedre sykefraværstatistikk er dessuten viktig for å kunne sette i verk nødvendige tiltak for å redusere sykefraværet. Etter at sykelønnsutvalget ble nedsatt har organisasjonene i arbeidslivet inngått avtaler om å redusere sykefraværet. Avtalene forplikter partene til å organisere et landsomfattende samarbeid for å redusere sykefraværet med 10 pst. ved utgangen av 1991. Fraværet skal måles som prosent av mulige fraværsgener med utgangspunkt i gjennomsnittsnivået for 1990. For å kunne måle effekten av tiltakene vil partene ha behov for en statistikk som viser andelen arbeidstakere som er fraværende innenfor ulike virksomheter.

De to statistiske hovedkildene gir etter utvalgets oppfatning ikke noe fullgodt bilde av sykefraværet i Norge. Statistikken er spesielt mangelfull når det gjelder å beskrive korttidsfraværet. NHOs statistikk viser fravær f.o.m. første fraværsgener. Statistikken bygger imidlertid som nevnt, på et utvalg medlemsbedrifter. Utvalget er skjevt i forhold til yrkesbefolkningen generelt og med hensyn til å beskrive sykefraværet blant kvinner spesielt. Statistikken mangler dessuten bakgrunnsvariable på individnivå. For å kunne sette i gang tiltak på den enkelte arbeidsplass, vil det etter utvalgets oppfatning være behov for mer differensiert statistikk f.eks. etter yrkesgruppe/avdeling.

Rikstrygdeverkets statistikk er basert på totaltelling, men gir bare opplysninger om sykefravær utover arbeidsgiverperioden og statsansatte er ikke med i statistikken. Denne statistikken omfatter relativt få bakgrunnsvariable. Det er ikke opplysninger som viser fravær etter yrke/bransje. Dette gjør at det er umulig å benytte seg av Rikstrygdeverkets statistikk når man skal sette i gang tiltak på arbeidsplassen eller forebygge arbeidsrelaterte lidelser. Kommuneansatte inngår i statistikken, men fordi statistikken ikke inneholder yrkeskoder, er det ikke mulig å si noe om fravær blant offentlig ansatte. Rikstrygdeverket har heller ikke opplysninger om antallet sykepengeberettigede. Dette vanskeliggjør sammenlikninger av fraværet over tid.

Etter utvalgets oppfatning bør man ha en enhetlig sykefraværstatistikk for hele yrkesbefolkningen, som omfatter hele fraværperioden (f.o.m. første fraværsgener). Ansvar for statistikkføringen bør være samlet hos en sentral instans.

Utvalget henvendte seg i januar 1990 til Rikstrygdeverket og Statistisk Sentralbyrå og ba om synspunkter på hvordan man kan lage en bedre sykefraværstatistikk og hvordan statistikkproduksjonen bør organiseres. Både Rikstrygdeverket og Statistisk Sentralbyrå stiller seg positive til en forbedring/omlegging av sykefraværstatistikken. Det ble seener avholdt et

møte i utvalget hvor representanter fra de to nevnte instanser var til stede. På bakgrunn av det som kom fram i møtet ble det besluttet å sette ned en hurtigarbeidende arbeidsgruppe som skulle lage en foreløpig skisse for omlegging av sykefraværstatistikken. Følgende etater/instanser har deltatt i arbeidsgruppa: Rikstrygdeverket, Statistisk Sentralbyrå, Næringslivets Hovedorganisasjon, Landsorganisasjonen, Kommunenes Sentralforbund, Personaldirektoratet, Direktoratet for arbeidstilsynet og Sosialdepartementet. Gruppas framlegg foreligger i form av vedlegg (vedlegg 8).

8.2.1. Mulige forbedringer i Rikstrygdeverkets statistikk

I følge Rikstrygdeverket vil det være mulig å foreta forbedringer i eksisterende sykepengestatistikk i tillegg til det som allerede er satt i gang. Det vil være mulig å inkludere statsansatte i Rikstrygdeverkets statistikk under forutsetning av at statsetatene blir pålagt å melde alle fravær til trygdekontorene som varer utover arbeidsgiverperioden. Det kan i denne forbindelse nevnes at Personaldirektoratet har fått ansvaret for en kartlegging av sykefraværet blant statsansatte, i forlengelsen av avtalen som er inngått mellom organisasjonene og staten som arbeidsgiver.

Dersom Rikstrygdeverket skal få en oversikt over totalfraværet, vil man i tillegg til de statistiske oppgavene som Rikstrygdeverket får fra trygdekontorene måtte utvikle et meldesystem for sykefravær i arbeidsgiverperioden, inkludert egenmeldingsdagene.

I dag er rutinen slik at behandlende lege sender sykmeldingen til trygdekontoret samme dag som sykmeldingen skrives ut. Sykmeldingen blir i følge Rikstrygdeverket i de fleste tilfellene registrert ved trygdekontorene selv om sykefraværet ikke utløser utbetaling av sykepenger fra trygdekontoret. Det vil derfor ikke bety noe vesentlig merarbeid for trygdekontoret å foreta en registrering av alle sykmeldinger. I de tilfeller hvor fraværet varer mindre enn 14 dager vil det imidlertid by på problemer å fastsette nøyaktig varighet av sykefraværet. Legen anslår i dag bare varigheten av sykefraværet ved førstegangssykmelding. En eventuell forlengelse av sykefraværet innenfor arbeidsgiverperioden blir i dag ikke registrert. Det vil heller ikke være mulig å fange opp tilfeller, hvor arbeidstakeren begynner i arbeid igjen før utløpet av sykmeldingen. For at fravær fra første dag skal komme med i statistikken, vil man i tilfelle også måtte ha et system som innebærer at sykmeldende lege inkluderer egenmeldingsperioden ved utfylling av sykmeldingsblanketten.

Det vil imidlertid være problematisk å få inn opplysninger om personer som ikke oppsøker

lege og som bare er fraværende i egenmeldingsperioden. Dersom man skal få til en total fraværstatistikk fra 1. fraværsdag, vil det måtte etableres melderutiner mellom arbeidsgiver og trygdekontor. Både Rikstrygdeverket og Statistisk Sentralbyrå antar imidlertid at det vil kunne bli vanskelig å få til slike rutiner. Statistisk Sentralbyrå viser blant annet til dårlige erfaringer med Arbeidstaker/Arbeidsgiverregisteret. Dette registeret var opprinnelig ment å være grunnlaget for en løpende sysselsettingsstatistikk. Dersom slike melderutiner skal fungere, må arbeidsgiverne, i følge Statistisk Sentralbyrås uttalelse, ha en egeninteresse i å sende inn meldingene.

En forutsetning for at slike rutiner skal fungere vil etter utvalgets oppfatning være at man pålegger arbeidsgiverne å føre en nøyaktig registrering av sykefraværet. Arbeidsgiverne er i dag pålagt å registrere skader og yrkessykdommer (§ 20 i arbeidsmiljøloven) og har meldeplikt (§ 21) ved dødsfall og alvorlige skader. I de siste tilfellene skal politi og Arbeidstilsynet varsies omgående.

For å få en realistisk mulighet til å fange opp det totale sykefraværet bør slike melderutiner etableres med utgangspunkt i summariske meldinger fra bedriftene. Slike summariske meldinger, som f.eks. kan sendes én gang pr. år, vil omfatte sykefraværet i bedriftene som helhet. Til forskjell fra individuelle meldinger om hvert enkelt fraværstilfelle, betyr summariske meldinger store arbeidsbesparelser såvel i bedriftene som i RTV.

En vesentlig mangel ved Rikstrygdeverkets statistikk i dag er at den ikke inneholder opplysninger om yrke og utdanning. Opplysninger som i dag finnes på sykmeldingsblanketten har ikke slike bakgrunnsvariabler. Det vil imidlertid være mulig å endre blanketten. En slik omlegging forutsetter et uttømmende kodesett. Utvalget går ut i fra at det ligger muligheter for en slik registrering i Tress 90-prosjektet, trygdeetatens nye databehandlingssystem for 90-årene.

I dag inneholder sykmeldingsblanketten navn og adresse på den sykmeldtes arbeidsgiver. Dersom man i tillegg får arbeidsgiverne til å gi opplysninger om arbeidsgivernummer, vil trygdekontorene ha mulighet til å lage statistikk som viser sykefraværet på den enkelte arbeidsplass. Denne statistikken kan være grunnlag for tilbakemelding til arbeidsgivere med særlig høyt eller økende fravær, eventuelt formidles videre til det lokale arbeidstilsynet og til samarbeidsorganene som vil bli etablert på landsbasis og som skal arbeide for å få ned sykefraværet.

En annen mulighet er at det foretas en kopling mellom Rikstrygdeverkets statistikk og opplysninger om næring og utdanning i Statis-

tisk Sentralbyrå slik arbeidsgruppa har foreslått. Dette vil være en klart enklere og mindre arbeidskrevende løsning.

Et grunnleggende problem ved Rikstrygdeverkets statistikk i dag er at det ikke foreligger opplysninger over antall sykepengeberettigede. Dersom man ønsker å beskrive utviklingen i sykefraværet i form av reelle endringer, må man basere seg på annet data materiale, f.eks. Arbeidskraftundersøkelsene eller personer med pensjonsgivende inntekt over 1/2 G. Det finnes i dag intet register med kontinuerlig oppdatering av sykepengeberettigede etter kjønn, alder, bosted yrke og inntekt.

Så lenge man ikke har opplysninger om hvor mange som til enhver tid har krav på sykepenge, vil Rikstrygdeverkets statistikk være lite egnet til å måle effekten av de tiltakene som arbeidslivets parter vil sette verk for å få ned sykefraværet. Rikstrygdeverket statistikk omfatter dessuten også personer som ikke lenger har noe arbeidsforhold. Dette kan være personer som har blitt oppsagt i sykemeldingsperioden og personer som var arbeidsledige på sykmeldings-tidspunktet.

8.2.2. Utvidelse av arbeidskraftundersøkelse- ne

Statistisk Sentralbyrå har i sin uttalelse pekt på at en mulig løsning på dagens statistikkproblemer vil være i større grad å bruke utvalgsundersøkelser kombinert med løpende statistikk knyttet til sykepengeutbetalingene. Det mest nærliggende vil være å bygge ut Arbeidskraftundersøkelsene. Dette vil kunne bidra til en bedre kartlegging av korttidsfraværet.

Statistisk Sentralbyrå har også antydnet flere mulighetsområder, avhengig av kostnadsrammer og brukerbehov. Statistikken vil kunne publiseres løpende, dvs. kvartalsvis på samme måte som Arbeidskraftundersøkelsene publiseres i dag, eller det kan lages periodisk statistikk. Spørsmålene om sykefravær vil videre kunne stilles til hele eller deler av utvalget. (Utvalget består fra 2. kvartal 1990 av 24 000 personer). En mulighet vil være å variere spørsmålene fra undersøkelse til undersøkelse. Man kan f.eks. ha en mer omfattende spørsmålsekvens periodisk og kortere «indikatorspørsmål» løpende. Utvalget mener at dette kan være en mulig løsning, men at man i tillegg har behov for en løpende statistikk som er langt mer omfattende enn det som finnes i dag.

8.3 ARBEIDSGRUPPA VURDERINGER OG TILRÅDNING

Arbeidsgruppa som har fått i oppdrag å skisse mulige tiltak for å forbedre nåværende syke-

fraværstatistikk, mener at det er flere forskjellige årsaker til at det er behov for en bedre sykefraværstatistikk.

Gruppas mandat har vært å utrede behovet for en bedre sykefraværstatistikk og peke på hvordan man kan skaffe til veie de nødvendige data. På dette grunnlaget skulle gruppa skissere en statistikk modell/eventuelt flere alternative modeller, skissere opplegg for organisering av statistikkproduksjonen og foreta kostnadsanslag.

I følge arbeidsgruppa er sykefraværstatistikken et viktig redskap for at arbeidsgivere og berøgende myndigheter skal kunne gjøre pålitelige utgiftsanslag.

Partene i arbeidslivet vil videre være avhengig av at det føres en ensartet statistikk når de skal vurdere effekten av de tiltakene som vil bli satt i verk for å redusere sykefraværet. Det er i denne forbindelse dels behov for en omlegging, dels en forbedring av eksisterende statistikk (NHOs statistikk) for å kunne identifisere risiko-grupper og kunne forebygge sykdom og skade. Dette gjelder både forebygging i helsevesenets regi og forebygging på den enkelte arbeidsplass. Videre er god statistikk viktig for Arbeidstilsynet, hvis fremste målsetting er å bidra til å forebygge helseskader i arbeidslivet. En ensartet statistikk med nødvendige bakgrunnsvariabler vil dessuten gjøre det mulig å sammenlikne sykefraværet over tid og være av stor betydning for den forskningsmessige innsatsen på dette området. Forskningen omkring sykefravær har inntil nå vært lite makroorientert.

Arbeidsgruppa ser imidlertid store problemer med å få i stand en felles sykefraværstatistikk forankret i RTV. Det pekes spesielt på problemer med å få god statistikk over fravær i egenmeldingsperioden og at registreringen av varighet de første 14 dagene vil bli usikker dersom man baserer seg på sykmeldingsblankettene. Gruppa ser det likevel hensiktsmessig at Rikstrygdeverket arbeider videre med en forbedring av statistikken med utgangspunkt i opplysninger ved førstegangssykmelding. En eventuell meldplikt fra arbeidsgiver til trygdekontor stiller gruppa seg tvilende til. Når det gjelder utvalgsundersøkelser som supplement til løpende statistikk, mener gruppa at dette bør vurderes.

Arbeidsgruppa mener at man i første omgang bør konsentrere seg om å lage en felles mal for statistikkføring i offentlig og privat sektor. Dette er en forutsetning for gjennomføringen av avtalene mellom arbeidslivets parter. Ansvaret for statistikkføring i staten bør etter gruppas oppfatning legges til Personaldirektoratet, mens Kommunenes Sentralforbund får ansvar for de ansatte i kommunene. Dette vil gjøre det mulig å sammenlikne sykefraværet innenfor disse tre områdene (se vedlegg 9).

Arbeidsgruppa foreslår at arbeidsgiverne gjennom lov eller forskrift blir pålagt å føre sykefraværstatistikk. En forutsetning for forebygging av sykdom/skade er at det enkelte foretak har oversikt over sykefraværet. Slik statistikk er videre nødvendig for Arbeidstilsynets prioriteringer. Krav til statistikkføring på bedriftsnivå vil etter arbeidsgruppas oppfatning kunne tas inn i Kommunaldepartementets forskrifter om internkontroll som er gitt med hjemmel i Arbeidsmiljøloven. Utvalget mener imidlertid at slike forskrifter heller bør gis i medhold av arbeidsmiljølovens § 20 eller i folketrykkløven.

Arbeidsgruppa har tatt utgangspunkt i NHOs statistikk når det gjelder å finne fram til en felles mal. I tillegg til dagens skille mellom fravær i 3 dager og mindre og 4 dager og mer, bør det etter gruppas oppfatning også foretas et skille i statistikken mellom fravær i og utenfor arbeidsgiverperioden. Videre mener gruppa at det er ønskelig at det foretas en spesiell registrering av fravær hvor det stilles krav til Sykmelding II. Dette er spesielt viktig for bedriftenes innsats i det interne attføringsarbeid.

Dersom statsetatene pålegges å sende melding til arbeidstakernes bostedstrygdekontor ved utløpet av arbeidsgiverperioden, vil Rikstrygdeverkets statistikk kunne omfatte statsansatte.

I tillegg til den statistikkføringen som pålegges arbeidsgiverne, inkludert stat og kommune, mener gruppa at man beholder eksisterende statistikk fra Rikstrygdeverket over sykepengeutbetalingene, og at det skjer en utbygging av denne statistikken blant annet ved at det registreres opplysninger om næring og utdanning. Statistisk Sentralbyrå har i dag registre over næring og utdanning etter fødselsnummer. Det kan foretas en kopling av data over sykepengetilfeller og Statistisk Sentralbyrås registre. Det vil i tillegg kunne foretas en del mindre endringer. Rikstrygdeverket er som tidligere nevnt i gang med å lage statistikk over arbeidsledige sykmeldte (sykmeldte som hadde A-trygd før sykmelding) og sykmeldte etter sivilstand og antall barn og barnas alder. Videre er det ønskelig med opplysninger om arbeidstid. Gjennom en kopling av Rikstrygdeverkets data og Arbeidsgiver/Arbeidstakerregisteret vil dette kunne la seg gjøre.

Rikstrygdeverkets statistikk bør etter gruppas oppfatning publiseres i form av kvartals- og årsstatistikk. Opplysninger om antall sykepengetilfeller kan gis i absolutte tall som i dag. Ved hjelp av data fra de kvartalsvise Arbeidskraftsundersøkelsene er det mulig å få tilnærmet riktige opplysninger over antallet sykepengedager pr. sysselsatt.

Det er viktig at en sentral instans får i oppgave

å sammenstille/analysere sykefraværstatistikken og utarbeide publikasjoner. Det bør vurderes nærmere om denne oppgaven skal legges til RTV eller Statistisk Sentralbyrå, eventuelt at disse to etatene utarbeider slike publikasjoner i fellesskap.

Arbeidsgruppa har laget foreløpige kostnadsoverslag. Det vises i den forbindelse til vedlegg.

8.4 UTVALGETS ANBEFALING

Utvalget finner arbeidsgruppas vurderinger/tilrådnings når det gjelder å forbedre sykefraværstatistikken interessante på kort sikt og vil anbefale at det arbeides videre med dette opplegget. Det er i denne sammenheng viktig at de berørte parter også deltar i den videre konkretiseringen.

Ved å pålegge arbeidsgiverne (private og offentlige) å føre en ensartet sykefraværstatistikk, vil man kunne få et langt bedre grunnlag for å foreta analyser av sykefraværet enn det som er tilfelle i dag. Slik statistikk vil dessuten være nødvendig for å få i stand tiltak på den enkelte arbeidsplass. Utvalget går inn for at et slikt pålegg gis med medhold i arbeidsmiljøloven (eventuelt i folketrykkløven). Ved at kravet om bedriftsintern sykefraværstatistikk hjemles i arbeidsmiljøloven vil sykefraværproblemet bli nærmere knyttet til det løpende miljøarbeidet i bedriftene. Den systematiske oversikten over sykefravær vil inngå i den miljøkartleggingen arbeidsmiljøloven forutsetter og styrke grunnlaget for arbeidstakernes liv og helse.

Denne statistikken kan enten være basert på summariske meldinger (bedriftene melder fra til en sentralinstans f.eks. hvert kvartal) eller på løpende meldinger om individuelt fravær. Det er mulig at melding om sykefravær kan koples til allerede eksisterende meldesystemer, f.eks. årsmeldinger til AA-registeret. Dette må imidlertid utredes nærmere (blant annet i forhold til dataavgivningen).

Samtidig mener utvalget at det er nødvendig å foreta en del forbedringer i Rikstrygdeverkets sykepengestatistikk slik arbeidsgruppa har skissert. Det bør arbeides videre med å få med bakrunnsvariabler som yrke/utdanning og diagnose. Statistikken bør publiseres på en slik måte at den viser reelle endringer i fraværshyppighet og varighet både når det gjelder korttids- og langtidsfravær.

En utvidet sykefraværstatistikk som gir et bilde både av fravær i og utenfor arbeidsgiverperioden, vil være et godt grunnlag for å kunne foreta løpende analyser av det norske sykefraværet generelt, mens opplysninger på bedriftsnivå vil være nødvendig for å kunne sette i gang tiltak i den enkelte bedrift/foretak.

Utvalget mener videre at man bør vurdere behovet for utvalgsundersøkelser i tillegg til det skisserte opplegget.

Når det gjelder spørsmålet om hvem som skal ha det overordnede ansvaret for organiseringen av statistikkproduksjonen og analyse av sykefraværstatistikken, mener utvalget at dette bør klarlegges nærmere. Utvalget mener imidlertid at det er viktig at hovedansvaret legges til en sentral instans.

LOs medlemmer i Syklønnsutvalget vil gi uttrykk for at de er sterkt bekymret for mangelen på relevant statistikk når det gjelder sykefravær. Det finnes i dag ikke rutiner som dekker opp en landsdekkende fraværstatistikk. Dette vil gjøre arbeidet med sykefraværproblemet meget vanskelig ikke minst for arbeidslivets organisasjoner og de forpliktende avtaler som disse har inngått om å få sykefraværet ned, et samarbeid som skal fortsette til 1993.

Disse medlemmene (Liv Buck og Bjørn Willassen) er av den oppfatning at statistikk over sykefravær bør være samlet hos en sentral instans og at den bør omfatte alt sykefravær. Etter *disse medlemmenes* oppfatning bør denne sentrale instansen være Rikstrygdeverket.

Det er en stor innsats som må til for å få fram en ensartet sykefraværstatistikk, og det haster med å få dette arbeidet i gang. Ut fra dette foreslår *LOs medlemmer* at det oppnevnes et hurtigarbeidende offentlig utvalg hvor blant annet arbeidslivets parter og Rikstrygdeverket er representert. Utvalget bør blant annet få som mandat å utarbeide retningslinjer for en enhetlig, landsomfattende registrering, statistikkføring, administrative oppfølgingsrutiner m.v. både på kort og lang sikt.

Vedlegg 8**Rapport fra statistikkgruppa****1. Innledning**

Sykepengeutvalget tok initiativ til at det ble nedsatt en hurtigarbeidende arbeidsgruppe som skulle utrede følgende:

- Hvilke opplysninger for statistikkformål trenger man og hvorfor.
- På hvilken måte kan dataene/statistikken fremskaffes.
- Skisse for statistikkmodeller og organisering av statistikkproduksjon.
- Anslag av kostander.

Følgende medlemmer deltok i arbeidsgruppen:

Steinar Mathisen, Rikstrygdeverket
 Helge Næsheim, Statistisk Sentralbyrå
 Per Wium, Næringslivets Hovedorganisasjon
 Kjell Samuelsen, Landsorganisasjon
 Eirik Solberg, Kommunenes Sentralforbund
 Kjell Reite, Personaldirektoratet
 Anne Edda Mullholland, Direktoratet for
 Arbeidstilsynet
 Elfriede Børsum, Sosialdepartementet

2. Statistikkbehovet**2.1 Eksisterende statistikk**

Sykepengeutvalget har fastslått at eksisterende statistikk er mangelfull og at det er behov for bedre bakgrunnsopplysninger.

2.1.1. Sykefraværstatistikk for fravær på mer enn 14 dager

Rikstrygdeverkets register over sykepengeutbetalinger er grunnlaget for RTVs statistikk. Denne statistikk omfatter alle fraværstilfeller med sykepengeutbetaling fra folketrygden og dekker således alle grupper arbeidstakere bortsett fra de statsansatte. Den dekker også alle selvstendige næringsdrivende og oppdragstakere. Statistikken er sammenlignbar over tid fra 1980. Den mangler imidlertid viktige bakgrunnsvariabler, som yrke eller næring, utdanning og arbeidstid. Fra 1989 inneholder registeret opplysninger om sivilstand og antall barn.

Rikstrygdeverket kan ved hjelp av tall fra Arbeidskraftundersøkelsene (AKU) beregne antall sykepengedager pr. sysselsatt pr. år.

2.1.2. Sykefravær fra første dag

Her har man NHOs utvalgsundersøkelse som dekker medlemsbedrifter innenfor næringene oljeutvinning og bergverksdrift, industri, bygg- og anlegg og deler av transportnæringen. Denne statistikken har få bakgrunnsvariabler, men er sammenlignbar over lang tid. Den omfatter kun heltidsansatte.

Det finnes ingen statistikk for ansatte i bedrifter som ikke er medlemmer av NHO og det meste av privat tjenesteyting.

Man har heller ingen statistikk sammenlignbar over tid for selvstendig næringsdrivende fom første dag. RTV har kun statistikk over de som har frivillig forsikring fom 1. dag. Sammen-
 setning og omfang av disse skifter fra år til år.

For ansatte innen stat og kommune har man i dag ingen samlet statistikk. Dette betyr ikke at den enkelte virksomhet ikke fører statistikk. Det finnes flere større statlige virksomheter som har god sykefraværstatistikk, som f.eks. Televerket og en del departementer, men den blir ikke samlet inn et sentralt sted og sammenstilt til en felles statistikk. Det samme er tilfelle inn kommunesektoren.

2.1.3. Statistisk Sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse (AKU)

Denne undersøkelsen inneholder også noen data om sykefravær. AKU inneholder imidlertid bare opplysninger om de personer som har vært fraværende en hel uke (referanseuken) og bygger forøvrig på intervjuobjektes hukommelse når det gjelder varigheten. Fordelen ved denne undersøkelsen er at den har mange bakgrunnsvariabler, har kort produksjonstid og publiseres kvartalsvis.

2.2 Hvorfor har vi behov for statistikk – hvilke opplysninger må vi ha

Gruppen mener det er nødvendig først å vurdere hvilket formål statistikken skal tjene, før man vurderer omfanget, modeller og metoder for å fremskaffe disse opplysningene.

Vi mener at vi trenger statistikk til følgende formål:

1. Grunnlag for pålitelig utgiftsanslag for sykefraværet for bevilgende myndigheter og arbeidsgivere.

2. Grunnlag for å måle resultater etter at partene i arbeidslivet har inngått avtaler om tiltak for å redusere sykefraværet med konkrete mål for bestemte tidsperioder.
3. Grunnlag for å forebygge sykdom/skade ved å identifisere risikogrupper og innsatsbehov/områder både på bedriftsnivå og yrke/næringsområde.
4. Grunnlag for forskning hvor flere bakgrunnsvariabler er tilgjengelig for å kunne analysere sykefravær i en større samfunnsmessig sammenheng.

For å dekke ovennevnte behov trenger vi følgende:

1. Sammenlignbar totalstatistikk, spesifisert etter hvem som bærer utgiftene

Statistikken bør dekke flest mulig grupper av arbeidstakere, helst alle. Den bør føres mest mulig etter samme mal og gi opplysning over det totale gjennomsnittlige sykefraværet, fraværet i arbeidsgiverperioden og i egenmeldingsperioden. En slik statistikk må føres kontinuerlig.

En slik totalstatistikk er nødvendig for det offentlige i sitt budsjettarbeid. Men også den enkelte arbeidsgiver har behov for en slik statistikk for å kunne beregne sine kostnader.

2. Måltall for resultater oppnådd gjennom samarbeidstiltak ifølge inngåtte avtaler mellom partene i arbeidslivet

Ifølge de inngåtte avtaler skal fraværet måles som prosent av mulige arbeidsdager. Det er denne måten NHOs statistikk i dag er bygget opp på. Denne statistikken gir også opplysning om fraværstilfeller og fraværsgenerer pr. ansatt pr. år. Det er derfor nødvendig at det også innenfor den kommunale og statlige sektor føres statistikk over sykefraværet på lignende måte.

3. Statistikk som grunnlag for forebygging av sykdom og skader

For å kunne forebygge sykdom og skade og dermed sykefravær må man ha muligheter for å identifisere risikogrupper og innsatsområder.

Myndighetene trenger statistikk som gir slik mulighet for å kunne prioritere og planlegge sin innsats.

Dette gjelder spesielt for Arbeidstilsynet, hvis fremste målsetting er å bidra til å forebygge helseskader i arbeidslivet. Tilgang på data om sykdommer, ulykker, fravær ol. er helt nødvendig for å kunne foreta riktige prioriteringer. Etaten prioriterer de bransjer som samlet sett har dårligst arbeidsmiljø- og sikkerhetsforhold. Innen de prioriterte bransjene konsentreres oppmerksomheten og innsatsen først og fremst om de virksomhetene der forholdene er verst.

Også for helsemyndighetene i kommunene vil tilgang på statistikk over sykefravær kunne bidra til at de lettere kan drive forebyggende helsearbeid som de etter kommunehelsesloven har ansvaret for. En slik statistikk vil måtte inneholde opplysninger om diagnose. (Sykmelding II inneholder diagnose i kodeform, slik at den kan brukes til statistiske formål. RTV tar sikte på å innføre diagnosekoding også på sykmelding I.)

Den enkelte virksomhet trenger å ha oversikt over såkalte «nøkkeltall» for å kunne drive et aktivt forebyggende arbeid internt. Det er den enkeltes arbeidsgivers ansvar å sørge for at det skjer et systematisk arbeidsmiljø og sikkerhetsarbeid i virksomheten. En grunnleggende forutsetning for å få til dette er at det skjer en løpende overvåking av arbeidsmiljøet. En forutsetning for å kunne sette i verk tiltak, og føre kontroll med om tiltakene har den ønskede effekt, er løpende oversikt over utviklingen mht sykefravær, arbeidsulykker og nestenulykker, yrkesskader og yrkessykdommer i virksomheten. Utviklingen av sykefravær vil også kunne være en indikator på det psykososiale eller organisatoriske arbeidsmiljø. Det må derfor også være i den enkeltes arbeidsgivers interesse å ha den nødvendige oversikten.

4. Statistikk som grunnlag for forskning

Fra forskerhold har det vært klaget over at RTVs statistikk er lite tilgjengelig for forskning, dels pga rent praktiske vansker (overføring av data) og dels fordi denne statistikken ikke har vesentlige bakgrunnsvariabler som yrke, utdanning, arbeidstid, diagnose, mv.

Med det omfanget av data som ligger i RTVs registre som følge av regnskaps- og saksbehandlingssystemer er det meget viktig at disse dataene også utnyttes og brukes i samfunnsforskning generelt og forskning om sykefravær spesielt.

En mer enhetlig og sammenlignbar sykefraværstatistikk innen offentlig og privat sektor vil også gi bedre grunnlag for sykefraværsforskning.

3. Muligheter for bedre sykefraværstatistikk

3.1 En felles sykefraværstatistikk ført av en sentral instans

Teoretisk kunne man tenke seg en felles og totaldekkende sykefraværstatistikk forankret i RTV. Trygdekontorene mottar i dag alle førstegangssykemeldinger. De fleste trygdekontor registrerer disse selv om sykepenger ikke kommer til utbetaling, fordi sykmeldingen varer under 14 dager. I tillegg kunne trygdekontorene

bli pålagt å registrere den antatte varighet som legen skal påføre sykmeldingen. Dermed ville man kunne få en statistikk over alle sykefraværstilfelle hvor lege er søkt. Videre vil man kunne få en oppgave over hvor mange av disse tilfellene som har en varighet under 14 dager og en antatt varighet av disse tilfellene.

En slik statistikk vil ikke kunne gi opplysninger om fravær i inntil tre dager hvor lege ikke er søkt og kvaliteten hva angår varighet vil være usikker.

Gruppen ser det som hensiktsmessig at Riksstrygdeverket arbeider videre med spørsmål om en slik statistikk, basert på sykmelding I, for fravær i arbeidsgiverperioden, bl.a. fordi det her vil foreligge en mulighet å fange opp fravær i arbeidsgiverperioden for grupper som ikke dekkes av den fremtidige statistikk innen offentlig og privat sektor.

Et annet alternativ vil være at alle, eventuelt et trukket utvalg av arbeidsgivere blir pålagt å melde til trygdekontorene alle sykefravær i arbeidsgiverperioden.

Den eriarung både RTV og SSB har med slike administrative melderutiner er at så lenge arbeidsgiveren ikke selv har sterk egeninteresse i å sende meldingene, vil kvaliteten bli for dårlig til statistisk bruk uten at ordningen er ledsaget av effektive og automatisk virkende sanksjonsordninger. Erfaringene med Arbeidsgiver/Arbeidstakerregisteret viser dette, samtidig som det i den forbindelse har vist seg at det er meget vanskelig å få politisk gjennomslag for eventuelle sanksjonsordninger.

Dersom arbeidsgiveren ikke etterkommer pålegget, måtte trygdekontorene purre på innsendelse av slike oppgaver. Ved fravær med egenmelding vil trygdekontorene ikke ha kjennskap til disse. Trygdekontorene vil heller ikke ha bruk for disse oppgavene i sin saksbehandling og denne oppgaven vil i en presset arbeidssituasjon raskt bli nedprioritert.

Vi antar at kvaliteten av en slik statistikk vil bli dårlig og ressursinnsatsen vil sannsynligvis ikke stå i forhold til den nytten man vil kunne ha av den.

3.2 Bruk av utvalgsundersøkelser i tillegg til RTVs løpende statistikk

Her kunne det være et alternativ å bygge ut Arbeidskraftundersøkelsene, spesielt når det gjelder kartlegging av korttidsfravær (under 14 dager).

Utbyggingen kan skje på flere måter noe som innebærer en fleksibilitet i forhold til kostnadsrammer og brukerbehov. Her kan nevnes følgende muligheter:

- Løpende, dvs kvartalsvis eller periodisk.
- Hele eller deler av utvalget (utvalget vil fra 2. kvartal 1990 bestå av 24.000 personer).
- Tilleggsspørsmålene kan varieres fra undersøkelse til undersøkelse, dvs. man kan en mer omfattende spørsmålssekvens periodisk og korte «indikatorspørsmål» løpende.

Fordelen med å utnytte AKU er at den automatisk gir tilgang til en rekke bakgrunnsvariabler om personene og er totaldekkende. Ulempen ved denne er at det er grenser på detaljeringsnivå og usikkerhet pga at opplysningene bygger på intervjuobjektets hukommelse. Den vil heller ikke være egnet til å måle kortsiktige og mindre svingninger, f.eks. måle nedgangen i sykefraværet med 10 pst. fra det ene til det andre året, jf. partenes målsetting for 1990.

3.3 Felles mal for statistikkføring innen offentlig og privat sektor og tilpasninger slik at de kompletterer RTVs statistikk

Vi legger til grunn at offentlig sektor som følge av avtalene som er inngått mellom partene i arbeidslivet vil bli pålagt å føre sykefraværstatistikk. Videre at disse dataene vil bli samlet inn, og at det vil bli ført en sentral statistikk over sykefraværet. Vi går ut fra at Personaldirektoratet vil få ansvaret for dette når det gjelder statsansatte og Kommunenes Sentralforbund når det gjelder ansatte i kommunene.

Dersom disse statistikkene føres etter det samme oppsettet, vil utviklingen av sykefraværet innen disse tre områdene kunne sammenlignes. I tillegg kan det innføres et skille mellom sykefravær i og utover arbeidsgiverperioden. Derved vil man sammen med RTVs statistikk, spesifisert etter kommunesektor og område som går inn under NHOs statistikk, kunne få en brukbar statistikk for disse grupper. Man kan også tenke seg at statlig virksomhet blir pålagt å sende melding til den ansattes bostedstrygdekontor allerede etter utløpet av arbeidsgiverperioden, dvs etter to ukers sykmelding, istedenfor som etter gjeldende rutine etter 8 ukers sykmelding. Derved vil RTVs statistikk også kunne omfatte statsansatte.

Statistikkgruppen ser også muligheter for å forbedre RTVs statistikk ved kobling mot andre datakilder slik at man får flere bakgrunnsvariabler.

3.4 Statistikkgruppens vurdering

Gruppen mener at en totaldekkende sykefraværstatistikk som beskrevet under 3.1 vil være meget kostnadskrevenne samtidig som kvaliteten vil være tvilsom. Gruppen anbefaler likevel

at RTV arbeider videre med en statistikk basert på legens opplysninger på førstegangssykmelding.

En utvidelse av Arbeidskraftundersøkelsene anser vi som interessant og bør vurderes, spesielt med henblikk på å dekke opp sykefravær på mindre enn 14 dager for de grupper som er ansatt hos private arbeidsgivere som ikke er tilsluttet NHO. Anslagsvis utgjør dette ca. 40 pst. av de sysselsatte.

Gruppen mener at ved å forbedre eksisterende statistikk som beskrevet under punkt 3.3 samtidig som den nye planlagte statistikk for offentlig sektor og NHOs statistikk føres etter samme oppsett, vil man få en tilfredsstillende statistikk for de grupper som omfattes av denne statistikken. For grupper som ikke dekkes av denne vil man gjennom RTVs registre ha en god statistikk bare for sykefraværet over 14 dager.

4. Konkrete forslag for statistikk fra arbeidsgivere

4.1 Pålegg til arbeidsgivere om å føre sykefraværstatistikk

Som nevnt under punkt 2.2 er det av hensynet til forebygging av sykdom og skade nødvendig at den enkelte virksomhet har oversikt over bl.a. sykefraværet. For at Arbeidstilsynet skal kunne prioritere sin innsats på riktig måte må de kunne kreve at bedriftene fører oversikt over bl.a. sykefraværet.

Gruppen foreslår derfor at arbeidsgiverne gjennom lov eller forskrift blir pålagt å føre sykefraværstatistikk. Gruppen er kjent med at Kommunaldepartementet arbeider med forskrifter om *internkontroll* som skal gis med hjemmel i arbeidsmiljøloven. Forskriftene er for tiden til høring, og Direktoratet for Arbeidstilsyn ønsker at det i disse forskrifter stilles krav om at det bl.a. føres oversikt over sykefravær i den enkelte virksomhet. Statistikkgruppen støtter dette forslag.

Dersom et slikt forslag ikke finner gehør, bør det vurderes om et slikt pålegg bør hjemles i folketryktdloven, eventuell gis med hjemmel i begge lover.

4.2 Felles mal for statistikk innen privat og offentlig sektor

4.2.1. NHOs fraværstatistikk

Gruppen har tatt utgangspunkt i NHOs statistikk og forsøkt å tilpasse et nytt statistikkoppsett til denne så langt som mulig. Vi foreslår at det i NHOs oppsett tas inn (i tillegg til skille av sykefravær 3 dager og mindre) et skille for fravær

på 4 dager og opptil 10 dager (arbeidsgiverperioden), for å skille ut fravær i arbeidsgiverperioden. Videre ønsker gruppen at det av fraværet utover arbeidsgiverperioden skilles ut langtidssykefravær, dvs. fravær hvor det stilles krav til sykmelding II. Sistnevnte mener vi er viktig for bedriftene selv i sitt interne utførelsesarbeid og for Arbeidstilsynets prioriteringer.

4.2.2. Statistikk over fravær i kommunal sektor

Omfang

I kommunene er alle arbeidstakere tilsatt i et fast forpliktende arbeidsforhold med en på forhånd fastsatt timetall pr. uke registrert i PAI-registeret (Personaladministrativt informasjonssystem). Gruppen foreslår at det bare foretas telling av fravær for disse arbeidstakere.

Det vil bli samlet inn data fra kommuner, fylkeskommuner og andre virksomheter som følger Sentralforbundets tariffområde. På sikt kan mestparten av oppgavene samles inn via Kommunedatasentralene (KD-sentralene). KD-sentralene tilbyr et fraværregistreringssystem som gjør innsamlingen enklere, samtidig som kjennetegn som kan samles inn er flere. Etter det Kommunenes Sentralforbund (KS) har fått opplyst har allerede 100 fylkeskommuner og kommuner tatt i bruk systemet for fraværregistrering som KD-sentralene har opprettet. På sikt regner KS med at 75 pst. av oppgavegiverne til PAI-registeret vil ta i bruk dette system.

For oppgavegivere som ikke har fraværregistrering ved KD-sentral, skal det benyttes et eget skjema. KS har ennå ikke avgjort om det skal samles inn data for alle disse kommuner og fylkeskommuner eller bare for et utvalg av disse.

Kjennetegn

Det vises til vedlagte skjema som skal benyttes ved den manuelle innhenting av opplysningene. Som det fremgår av dette skal det skilles mellom fravær 1–3 dg, 4–10 dager (arbeidsgiverperiode) og mer enn 10 dager. I fraværet på mer en 10 dager skal det dessuten skilles ut langtidssykefravær. Ved den manuelle innhenting ønsker man dessuten å begrense registreringen av opplysninger. I kommunene er det mange deltidsansatte. Derfor har man valgt å få en særskilt statistikk for ansatte på heltid og deltid, istedenfor menn og kvinner som i NHOs statistikk. Forøvrig tas sikte på å fordele statistikken på 9 sektorer (sentraladministrasjon, skolesektor, helsesektor, sosialsektor, kirke/kultur, teknisk, Forretning, ymse, interkom/A/S).

Fra oppgavegivere som bruker KD-sentral tas det i tillegg sikte på å ha med følgende kjennetegn:

- stilling
- kjønn
- aldersgrupper
- utdanning

Innsamlingsperiode

Oppgavene skal samles inn pr. 1.10. hvert år i forbindelse med innsamling av data til PAI-registeret. Fravær for tidsrommet 1.10. forrige år til 1.10. inneværende år skal registreres. Foreløpig tar KS ikke sikte på å samle inn data til en kvartalsstatistikk.

4.2.3. Statistikk over fravær i den statlige sektor

Personaldirektoratet vil foreta en kartlegging over hvordan sykefravær registreres innen det statlige lønnsområdet. For de virksomheter som ikke allerede benytter et EDB-basert system for en tilfredsstillende fraværregistrering, kan det være aktuelt å vurdere nye systemer for datafangst som Statens Datasentral har tatt i bruk.

Dette vil kunne innebære utviklings- og driftskostnader, som Personaldirektoratet vil komme tilbake til for å få dekket inn.

Statistikkgruppen forutsetter at det i Staten skal brukes et tilsvarende opplegg med de samme variablene som i kommunen. Det skjemaet som er i bruk i dag (Oppgave over fravær og overtid X-0147 B) i deler av sentraladministrasjonen innholder de samme skiller mellom fraværets lengde som i utkastet til skjemaet for kommunene, bortsett fra at langtidfraværet ikke er skilt ut.

Videre forutsetter gruppen at Personaldirektoratet får ansvaret for innsamling og bearbeiding av dataene.

5. Utvidelse av RTVs sykepengeregister

For sykefravær utover arbeidsgiverperioden ser statistikkgruppen det som naturlig at man i hovedsak baserer seg på RTVs data om sykepengeutbetalinger. Gruppen foreslår at det skjer en utbygging av denne statistikken bl.a. ved at det legges på opplysninger om næring og utdanning.

Idag har SSB registre på fødselsnummernivå med nærings- og utdanningskode. Begge disse registrene er rimelig godt oppdatert og er velegnet i denne sammenheng.

Gruppen tenker seg at man i utgangspunktet etablerer en kvartals- og årsstatistikk. Man lager

tabeller hvor «sykepengetilfelle» blant sysselsatte siste kvartal/år er enhet.

SSBs konsesjon fra Datatilsynet gir ikke adgang til utlevering av identifiserbare individdata til administrative myndigheter. RTV må derfor overføre sykepengeregisteret til SSB, som så legger på kode for næring og utdanning. Registeret blir så overført tilbake til RTV i avidentifisert form.

Det skal løpende kunne gi antall sykepengetilfelle fordelt på:

- dager fraværende, utbetalingsbeløp, kjønn, alder, lønnstaker/selvstendig, næring, utdanning, bostedsfylke/kommune, arbeidstidsintervall for lønnstakere (1–19, 2–29, 30–) og sykepengegrunnlag.
- Sykepengetilfellene kan gis i absolutte tall og i prosent av antall sysselsatte på et gitt tidspunkt i kvartalet.
- Det kan gis egne fraværstall for arbeidsledige (som hadde A-trygd før sykmelding).

Statistikken kan også bygges ut til å omfatte variabelen «kvinner med barn under xx år eller etter antall barn».

Statistikkgruppen vil anbefale at det foretas den her skisserte kobling mot registrene i SSB og Arbeidsgiver/Arbeidstakerregisteret.

6. Sammenstillinger, analyse og publisering av sykefraværstatistikk

Gruppen mener det vil være hensiktsmessig at en sentralinstans får i oppgave å sammenstille, sammenligne og analysere statistikken både for privat og offentlig sektor og utarbeider publikasjoner. Det bør vurderes nærmere om denne oppgaven bør legges til Statistisk Sentralbyrå eller Rikstrygdeverket, eventuelt om begge instanser bør utarbeide en slik publisering i fellesskap.

7. Kostnadsanslag

7.1 Arbeidsgiverstatistikk

I NHOs statistikk skal det bare foretas mindre endringer. Vi har ikke foretatt noen kostnadsoverslag for det.

KS regner med eksterne engangskostnader på 50.000 kroner for fraværstatistikken. Dette er kostnader for programmeringsarbeid som foretas ved KD-sentralene. I tillegg kommer interne kostnader på 50.000 kroner. Disse kostnader vil KS gjerne ha dekket.

Vi har ingen kostnadsanslag for etablering av en felles statistikk i staten.

7.2 Utbygging av AKU

Utviklingskostnader vil ved integrering i AKU-skjema (hvert kvartal) utgjøre mellom 500.000 – 700.000 kroner. Ved en tilleggsundersøkelse (en gang pr. år vil kostnadene bli ca. 200.000 – 300.000 kroner.

Driftskostnader vil utgjøre ca. 314.000 kroner pr. år dersom hele utvalget tas med hvert kvartal (Forutsetning – 10 pst. økt intervjuetid).

7.3 Utvidelse av RTVs sykepengestatistikk

SSBs maskinkostnader vil beløpe seg til 30.000 – 40.000 kroner. Driftskostnadene i RTV (test, produksjon etc) vil koste om lag 1/2 årsverk. I tillegg kommer rundt 1/4 årsverk for etablering.

7.4 Sammenstilling/Analyse

Her regner gruppen med at det vil medgå minst 1/2 årsverk.

5.2 FOREBYGGENDE ARBEID I BE-DRIFTENE

5.2.1 Kartlegging av problemer - føring av sykefraværstatistikk

For å kunne sette iverk forebyggende tiltak, er det nødvendig med en systematisk kartlegging og identifisering av problemene. Føring av sykefraværstatistikk kan i den forbindelse være et egnet verktøy for å identifisere problemer på arbeidsplassen. Et gjennomsnittlig høyt sykefravær i en bedrift - eller i deler av en bedrift - kan tyde på spesielle forhold som virker negativt inn på helse og trivsel. Hyppige korttidssykefravær tyder på andre problemer enn sykefravær av lengre varighet.

NOU 1990:23 Sykelønnsordningen påpeker mangelen på en enhetlig sykefraværregistrering, spesielt for fravær som faller i arbeidsgiverperioden. Utvalget foreslo derfor forbedringer både når det gjaldt arbeidsgiverperioden og Rikstrygdeverkets statistikk. På sikt mente man at det bør etableres en felles sykefraværstatistikk for alt fravær f.o.m. første dag.

I Ot.prp. nr.3 1990-91 ble det foreslått en lov-hjemmel i folketryktdloven som pålegger alle arbeidsgivere å føre sykefraværstatistikk etter retningslinjer fastsatt av Rikstrygdeverket. Slike retningslinjer ble utarbeidet i samarbeid med partene i arbeidslivet, Statistisk Sentralbyrå og Arbeidstilsynet, og trådte i kraft 1.7.1991. Retningslinjene legger opp til at statistikken føres etter en felles mal som gjør mulig å skille mellom de enkelte typer sykefravær. Inntil videre legger retningslinjene ikke opp til en sentral rapportering, men det påpekes at statistikken skal brukes i det løpende miljøarbeid i bedriftene. Videre oppfordres til rapportering til arbeidsgiverorganisasjonene dersom disse er villig til å påta seg å produsere felles statistikk innen de enkelte områder. Arbeidstilsynet har samtidig fått hjemmel til å kreve innsyn i den interne sykefraværstatistikken.

Statlige og kommunale etater og virksomheter er pålagt å rapportere sykefraværdata etter en felles mal.

Gjennom ovennevnte tiltak har en lagt grunnlaget for å etablere sykefraværstatistikken som et *redskap* i virksomhetenes forebyggende arbeid. Regjeringen foreslår videre at det settes igang nødvendig arbeid med sikte på å etablere en sentral sykefraværstatistikk for den private sektoren. Offentlig sektor vil være tilfredsstillende dekket gjennom den sentrale sykefraværstatistikk som nå utarbeides i regi av Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Kommunenes Sentralforbund. En sentral statistikk kan etableres enten ved at alle arbeidsgivere, eller et represen-

tativt utvalg, blir pålagt rapportering. Da Rikstrygdeverket allerede har ansvaret for den mest omfattende sykefraværstatistikk for fravær over 14 dager, er det mest naturlig at Rikstrygdeverket får ansvaret for en slik felles sykefraværstatistikk.

5.2.2 Den organisatoriske infrastrukturen i bedriftene

Det er virksomhetens *ledelse* som har ansvaret for å tilrettelegge arbeidsforholdene så den enkelte arbeidstaker kan delta etter sine forutsetninger. I strategisk plan for Arbeidstilsynet - som er den offentlige instansen som fører tilsyn med Arbeidsmiljølovens bestemmelser - vektlegges særlig toppledelsen og linjeledelsens ansvar for å ivareta et godt arbeidsmiljø.

Arbeidsgiveren har ulike institusjonelle ordninger som kan aktiviseres i oppfølgings- og attføringsarbeidet. Bedrifter med minst 50 ansatte har plikt til å opprette arbeidsmiljøutvalg, der arbeidsgiveren, arbeidstakerne og verne- og helsepersonellet er representert. Utvalget *kan* etter lovens § 24 behandle spørsmål om arbeid for yrkeshemmede arbeidstakere, uten at dette er en pålagt oppgave. Det kan opprettes egne attføringsutvalg under arbeidsmiljøutvalget. Dette er en forutsetning i *mønsteravtalene* for bedriftsintern attføring som inngås mellom arbeidsmarkedsetaten og bedriftene.

Bedriftshelsetjenesten er en annen viktig støttespiller i det bedriftsinterne attføringsarbeidet. Den har en strategisk posisjon som gjør den i stand til å overvåke omfanget og typen av helsemessige problemer på arbeidsplassen, og den kan initiere både primærforebyggende tiltak og systemer for internt attføringsarbeid.

Direktoratet for arbeidstilsynet har i forskrifter fastsatt hvilke bransjer som er pålagt å ha verne- og helsepersonale, hvilke faglige krav som kan stilles og hvilke oppgaver de skal utføre. Attføring er i disse forskriftene nevnt som et viktig ansvarsområde for bedriftshelsetjenesten, som selv skal ta initiativ til å samarbeide med andre parter i attføringsarbeidet.

Pr. 1.7.89 omfattet bedriftshelsetjenestene rundt 680 000 arbeidstakere, og av disse var vel 305 000 dekket av fellesordninger mellom flere bedrifter. Tallet antas idag å være noe høyere, pga. nye bransjeforskrifter som trådte i kraft 1.1.91, men nytt tallmateriale mangler. Selv om mindretallet av norske arbeidstakere derved omfattes av ordningene, ser Regjeringen det som meget viktig å framover utnytte det ekspanderende bedriftshelsetjenestesystemets strategiske plassering *innenfor* be-

Vedlegg 3

0131 OSLO

Retningslinjer for føring av statistikk over sykefravær og fravær ved barns s kdom

Til arbeidsgiverene

Stortinget vedtok i desember 1990 at enhver arbeidsgiver har plikt til å føre statistikk over sykefravær og over fravær ved barns sykdom. Bestemmelsen er hjemlet i Folketrygdovens paragraf 18-2 tredje ledd. Retningslinjene tilknyttet bestemmelsen følger vedlagt. Disse retningslinjene trer i kraft 1. juli 1991.

Bakgrunnen for bestemmelsen er myndighetenes ønske om å redusere sykefraværet i norske bedrifter slik det bl.a. går fram av NOU 1990:23 Sykelønnsordningen. I fjor inngikk de fleste arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene en avtale som går ut på å redusere sykefraværet med 10% fra 1990 til utgangen av 1991. Dette målt i prosent av mulige arbeidsdager.

Vedlagte retningslinjer og veiledning er utformet i samarbeid mellom bl.a. Sosialdepartementet, Rikstrygdeverket, NHO og LO. Den enkelte virksomhet har behov for en sykefraværstatistikk for å kunne beregne sine kostnader og for å kunne drive forebyggende og oppfølgende arbeid. Det er arbeidsgiverens ansvar å sørge for at det skjer et systematisk arbeidsmiljø- og sikkerhetsarbeid i bedriften. Som et ledd i dette er det viktig å ha en løpende oversikt over sykefraværet. Utviklingen i sykefraværet vil kunne være en indikator på det samlede arbeidsmiljø. Det antas derfor å være i den enkelte virksomhets interesse å ha den nødvendige oversikten.

Et eksempel på et skjema som kan brukes, følger vedlagt sammen med en veiledning. Denne bør leses nøye før en starter utfyllingen. Det vedlagte skjemaet viser hvordan minimumskravene kan registreres. De virksomheter som allerede har en mer detaljert statistikk eller en statistikk som er satt opp på en annen måte, kan selvsagt fortsette med denne, men minimumskravene som går fram av retningslinjene, skjema og rettleiding, må oppfylles.

For virksomheter som pr. 01.01.91 hadde mindre enn 20 ansatte og som vil ha vanskeligheter med å oppfylle minimumskravene til registrering, kan det aksepteres at disse pr. kvartal bare teller opp mulige dagsverk og fravær som skyldes arbeidstakers egen sykdom. Et eksempel på dette følger vedlagt.

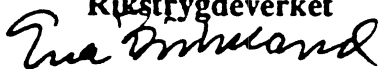
Dataene er som det går fram av retningslinjene, tenkt brukt innen den enkelte virksomhet. Det er derfor ikke lagt opp til noen innrapportering av statistikken til Rikstrygdeverket eller annen sentral offentlig instans i denne omgang. Det finnes i dag ingen samlet statistikk over sykefravær under og etter arbeidsgiverperioden. På lengre sikt kan det derfor bli aktuelt med en slik sentral innrapportering.

Kontaktperson: Steinar Mathisen

Lykke til med en aktiv oppfølging av sykefraværet.

Med hilsen

Rikstrygdeverket

Eva Birkeland

Trygdedirektør

Bjørn Halvorsen

RETNINGSLINJER FOR FØRING AV STATISTIKK OVER SYKEFRAVÆR OG FRAVÆR VED BARNES SYKDOM

Fastsatt av Rikstrygdeverket med hjemmel i folketrygdloven §18-2 tredje ledd.

1. Arbeidsgivers plikt til å føre statistikk

Arbeidsgiveren plikter å føre statistikk over sykefravær og over fravær ved barns sykdom etter nedenstående retningslinjer, se folketrygdloven §18-2 tredje ledd.

2. Formålet med statistikk

Formålet med føring av sykefraværstatistikk er å sette søkelyset på sykefraværet på arbeidsplassen. Sykefraværstatistikk skal være et hjelpemiddel for at arbeidsgiveren og arbeidstakeren i samarbeid kan iverksette og evaluere tiltak for å redusere sykefravær.

3. Hvem skal omfattes av registreringen

Det skal føres statistikk for alle som har opparbeidet rett til lønn under sykdom, med unntak av personer med midlertidige arbeidsavtaler, som f.eks. ferie-, helgevikarer o.l.

4. Opplysninger som skal registreres

Følgende opplysninger skal registreres:

Mulige dagsverk fordelt etter kjønn i registreringsperioden.

Antall fraværstilfelle ved egen sykdom eller barns sykdom etter kjønn

Fraværstidspunkt ved egen sykdom eller barns sykdom etter kjønn

Antall fraværstidspunkt i det enkelte fraværstilfelle skal registreres etter fraværstidspunktets varighet - inntil 3 dager (vanligvis egenmelding), 4 dager til to uker (arbeidsgiverperioden) og mer enn to uker (fravær utover arbeidsgiverperiode og maksimalt inntil 52 uker). Langtidsfraværet over 8 uker bør spesifiseres særskilt. Ved deltidstilling multipliseres antall sykedager med brøken eller prosentdelen for stillingen.

Feriedager regnes ikke med i mulige dagsverk. Sykefravær i en ansatts ferie der det ikke ytes sykepenger fra arbeidsgiver eller trygdekontor, skal ikke tas med.

5. Registreringsperiode

Registreringsperioden er hvert kvartal. Statistikken bør tidligst settes opp 15. i måneden etter utløp av kvartalet. På grunnlag av kvartalsstatistikk utarbeides årsstatistikk.

6. Hvem kan kreve innsyn i sykefraværstatistikken

Sykefraværstatistikken skal først og fremst brukes på arbeidsplassen.

Arbeidstilsynet kan i forbindelse med sitt tilsyns- og miljøarbeid i virksomheten kreve at sykefraværstatistikken framlegges. Likeledes kan trygdekontor kreve innsyn i virksomhetens sykefraværstatistikk.

Dersom arbeidslivets arbeidsgiverorganisasjoner ønsker å utarbeide sykefraværstatistikk på sitt område, bør sykefraværstatistikken rapporteres til dem etter nærmere avtale.

7. Sanksjoner

En arbeidsgiver som ikke etterkommer plikten til å føre statistikk etter disse retningslinjer kan ilegges en løpende dagmulkt av Rikstrygdeverket jfr. folketrygdloven §18-7 første ledd.

8. Ikrafttredelse

Disse retningslinjer trer i kraft 1. juli 1991.

Veiledning til utfylling av statistikkskjema

Registreringsperioden er hvert kvartal.

Ansatte som skal omfattes av registreringen

Det skal føres statistikk for alle som har opparbeidet rett til lønn under sykdom, med unntak av personer med midlertidige arbeidsavtaler, som f.eks. ferie-, helgevikarer o.l.

Mulige dagsverk

Her føres mulige dagsverk. Antall mulige dagsverk beregnes ved å gange antall ansatte med antall driftsdager pr. kvartal. Dersom noen av de ansatte arbeider deltid skal vedkommende bare medregnes med den prosentsats for stillingen som vedkommende har.

Eksempel:

I bedriften arbeider 50 personer heltid og 30 personer i 50 % stilling. Antall driftsdager i januar 1991 var 22.

50 personer x 22 =	1100	dager
30 personer x 22 x 0,5 =	330	"
Tilsammen mulige dagsverk i januar 1991	1430	dager

Mulige dagsverk er også summen av faktiske dagsverk + sykefravær + perm + skoft.

Faktisk utførte dagsverk

Her registreres de dagene de ansatte har møtt frem på arbeidet.

Differansen mellom mulige og faktisk utførte dagsverk representerer det totale antall fraværsdager ved virksomheten i kvartalet. Dette kan benyttes til å kontrollere at man har ført fraværsdagerne korrekt.

Bare hele fraværsdager registreres. Det innebærer f.eks. at om vedkommende går hjem kl. 12.00 pga. sykdom regnes ikke dette som en fraværsdag. En teller m.a.o. sykefraværsdager f.o.m. første hele fraværsdag.

Feriedager regnes ikke med i mulige dagsverk. Sykefravær i en ansatts ferie der det ikke ytes sykepenger fra arbeidsgiver eller trygdekontor skal ikke tas med.

Antall fraværstilfelle

Hvert fravær telles som ett tilfelle og registreres bare i det kvartalet som fraværet starter i.

Antall fraværsdager

Ved deltidsstilling multipliseres antall fraværsdager med brøken eller prosentsatsen for stillingen, f.eks. 5 fraværsdager x 50/100 = 2.5 fraværsdager. Dersom en ansatts stillingsbrøk varierer, brukes den stillingsbrøken som var gjeldende i lønnsperioden sykdommen inntraff.

Eksempel:

En person arbeider i en lønnsperiode på to uker 2 hele dager pr. uke, 2 halve dager pr. uke og har en dag fri pr. uke. Vedkommende har m.a.o. en 3/5 stilling og antall sykefraværsdager multipliseres derfor med 3/5.

Antall fraværsdager skal registreres i det kvartalet som fraværsdagerne forekommer i.

Registrering av sykefravær

Fravær pga egen sykdom eller fravær pga barns sykdom skal først registreres den 15. i måneden etter utløpet av kvartalet. NB. De to typene fravær føres i hver sin kolonne. Dette for å kunne føre fraværet i den riktige kolonnen for fraværets lengde.

Fraværene registreres i en av de følgende kolonner:

1 - 3 dager

Her registreres sykefravær med en varighet på maks 3 arbeidsdager. Dette gjelder både sykefravær dokumentert ved egenmelding og ved sykemelding av lege. Varer fraværet 4 dager og mer føres det ingen dager i denne kolonnen.

4 dager til 2 uker (arbeidsgiverperioden)

Her registreres sykefravær som varer over 3 arbeidsdager og inntil to uker (tapte arbeidsdager i arbeidsgiverperioden). Samtlige tapte arbeidsdager tas med her, dvs. også de tre første. Dersom et fraværstilfelle går over to kvartaler, føres tilfellet under "Antall tilfelle" i det kvartal fraværet oppsto og det antall fraværsdager som faller i dette kvartalet under "Antall fraværsdager". I neste kvartal føres bare antall fraværsdager som faller i dette kvartalet. (Tilfelle registreres ikke, fordi det allerede er registrert i forrige kvartal.)

Mer enn 2 uker

I alt

Sykefravær som varer lenger tid enn arbeidsgiverperioden føres her. For sykefravær som har vart i over to uker, skal samtlige tapte arbeidsdager (også de ti første), som faller i dette kvartalet, tas med. Går et fraværstilfelle over to registreringsperioder, føres tilfellet i den første perioden med det antall fraværsdager som faller i denne perioden, mens det i den neste perioden bare føres fraværsdagene som forekommer i denne perioden

Herav over 8 uker

Det er ønskelig med en oversikt også over de ekstra lange sykefraværene. Da det kreves sykemelding II ved sykemeldinger over 8 uker, har man valgt å sette tidsgrensen for langvarige sykemeldinger ved 8 uker. Det vil ikke alltid være mulig å ha oversikt om et sykefravær vil vare i minst 8 uker med registreringsperiodens utløp. Det må derfor skje en etter registrering på et senere tidspunkt.

Når fravær varer over 8 uker skal tilfellet (men bare en gang og i det kvartalet sykefraværet oppsto i) og antall fraværsdager føres både under kolonne "I alt" og "Mer enn 8 uker".

Eksempler:

NN er sykmeldt fra 11.3. til 24.5.1991 (11 uker):

I 1. kvartal 1991 føres tilfelle under "Mer enn to uker" med antall tapte arbeidsdager i dette kvartalet i kolonnen "antall fraværsdager". Ved utløp av 2. kvartal føres antall tapte arbeidsdager i 2. kvartal under "Mer enn to uker" både i kolonnen "I alt" og "Mer enn 8 uker". Samtidig foretas en etterregistrering ved at dette fraværstilfelle også føres i første kvartal under "Mer enn 8 uker" som ett tilfelle og med det antall tapte arbeidsdager som falt i første kvartal.

En person er sykemeldt i fire uker i et kvartal og har en 50 % stilling:

Tilfellet registreres under rubrikken "Over 2 uker i alt". Antall fraværsdager blir ved 5 dagers uke $20 \times 50/100 = 10$ dager. Disse dagene registreres under "antall fraværsdager" i rubrikken "Over 2 uker i alt".

Når en person har vært sykemeldt i 52 uker, skal fraværet ikke lenger registreres, fordi vedkommende har ikke lenger rett til sykepenger. Fra samme tidspunkt skal vedkommende heller ikke tas med under "Mulige dagsverk".

Registrering av fravær ved barns sykdom

Fravær pga barns sykdom skal som nevnt registreres særskilt med antall tilfeller og antall fraværs-

dager. Dersom et fravær går over to registrerings perioder, føres tilfellet og antall dagsverk som beskrevet under sykefravær.

Registreringen av fravær ved barns sykdom skjer uavhengig av om det er arbeidsgiveren som plikter å betale for fraværet eller trygdekontoret.

Registrering av annet fravær (permisjon eller skoft).

I tillegg bør det også registreres annet fravær for lettere å regne sammen mulige dagsverk. Dette kan være permisjon med eller uten lønn eller skoft. Bl.a. skal fødselspermisjon føres her. Vær også oppmerksom på at fra 1.4.1991 har gravide kvinner rett til permisjon i to uker før fødselen med svangerskapspengene fra trygdekontoret. Dersom en gravid kvinne er sykemeldt, vil de siste to ukene før fødselen bli ansett som svangerskapspermisjon. Fravær i de siste to ukene før fødselen skal derfor ikke føres om sykefravær, men som permisjonsfravær.

Beregning av sykefraværet

Sykefraværet skal beregnes i prosent av mulige dagsverk.

$$\text{Sykefravær i \%} = \frac{\text{Registrerte sykefraværsdager}}{\text{utførte dagsverk} + \text{fraværsdager}} \times 100$$

(mulige dagsverk)

Eksempel:

En virksomhet har i løpet av et kvartal 250 mulige dagsverk (arbeidsdager). Antall sykefraværsdager for samme kvartal er 25. Dette gir et sykefravær på 10 % av mulige arbeidsdager.

Neste kvartal er mulige arbeidsdager 270, mens antall sykefraværsdager er 26. Sykefraværet er nå 9.6 % av mulige arbeidsdager. Sykefraværet har med andre ord sunket med 4 %.

Når året er slutt finner en sykefraværet for året ved å summere antall sykefraværsdager og mulige arbeidsdager for hvert av kvartalene, og regne ut prosenten slik som nevnt ovenfor.

HUSK at fravær pga barns sykdom ikke skal regnes med som sykefraværsdager.

Eksempel på registrering for virksomheter med mindre enn 20 ansatte

En virksomhet har 10 ansatte, 6 arbeider full tid mens 4 er ansatt i 50% stilling.

Mulige arbeidsdager pr. kvartal finner en ved å regne sammen antall dager alle ansatte kan være på arbeid i løpet av kvartalet. La oss si at for en person er dette 65 dager. Mulige arbeidsdager for virksomheten blir:

$$\frac{\text{Antall sykefraværsdager} \times 100}{\text{Mulige dagsverk}}$$

I vårt eksempel blir dette:

$$\frac{41}{520} \times 100 = 7,9\%$$

Her har det blitt noe tull, men det har vært på telefoner pga dette.

Sykefraværet har i sammen kvartal vært 35 dager for de som er i full stilling mens de deltidsansatte har vært syke i 12 dager. Ved deltidsstilling multipliseres antall dager med prosentsetsen for stillingen dvs. for de fire deltidsansatte i vårt eksempel blir dette $12 \times 50 / 100 = 6$ dager. Husk at fravær som skyldes barns sykdom, permisjon eller skoft ikke skal telles med.

Sykefraværet kan f.eks. registreres ved at en har en kalender for hver ansatt og at en setter en S på de dagene vedkommende er syk. Sykefraværet målt i prosent av mulige arbeidsdager blir da:

$$(41/520):100 = 7,9.$$

Slik gjør en så for hvert kvartal. Sykefraværprosenten for året finner en ved å summere antall mulige arbeidsdager og antall sykefraværsdager fra de enkelte kvartal og foreta regnestykket ovenfor.

6.0 Syke- og fødselspenger

6.1 Sykepengetilfeller avsluttet i årene 1982-1985 og 1987-1992.

Sykepengetilfeller.

År	I alt	Av disse stønadstilfeller:				Arbeidstakere m.v. 4)	Trygdede med sykepenger i inaktive perioder 5)	Selvstendige næringsdrivende 5)			
		Med sykepenger f.o.m.:		Med sykepengedekning (av inntekt): 3)				Alle	Med sykepenger f.o.m.:		
		15. sykedag 2)	1. sykedag	100%	65%				15. sykedag	1. sykedag	
1982 ..	380 130	335 849	44 281	368 550	11 580	310 512	5 401	64 217	19 936	44 281	
1983 ..	364 954	323 493	41 461	353 321	11 633	298 409	4 549	61 996	20 535	41 461	
1984 ..	380 477	339 662	40 815	368 898	11 579	314 215	4 379	61 883	21 068	40 815	
1985 .. 6)	386 830	349 066	37 770	376 110	10 720	325 100	4 010	57 720	19 950	37 770	
1987 ..	415 807	382 354	33 453	404 271	11 536	355 500	4 935	55 372	21 919	33 453	
1988 ..	414 360	379 360	35 000	402 792	11 568	351 900	5 260	57 200	22 200	35 000	
1989 ..	387 540	359 186	28 354	376 111	11 429	333 041	4 256	50 243	21 889	28 354	
1990 ..	381 078	356 366	24 712	370 628	10 450	331 934	3 629	45 515	20 803	24 712	
1991 .. 7)	366 316	344 726	21 590	331 401	10 087	320 181	3 851	42 284	20 694	21 590	
1992 ..	335 471	316 907	18 564	305 047	8 892	295 365	3 053	37 053	18 489	18 564	

forts. neste side

1) P.g.a. EDB-problemer og andre tekniske problemer foreligger ingen statistikk for 1986.

2) Se imidlertid note 4).

3) I tallene for 1991 og 1992 er ikke tilfeller og dager med sykepenger ved overgang fra arbeidsløshetsstrygd tatt med. Fra 1991 blir sykepengesatsen i slike tilfeller satt lik satsen for arbeidsløshetsstrygd, mens det tidligere ble gitt 100% dekning av inntektsgrunnlaget.

4) Sykepengetilfeller og sykepengedager for statsansatte som omfattes av summarisk oppgjør, blir ikke registrert i statistikken. Tallene gjelder i hovedsak tilfeller av varighet utover arbeidsgiverperioden - dvs. tilfeller av varighet utover 14 dager. Imidlertid inngår også sykepengetilfeller for mottakere av dagpenger som arbeidsløse, med rett til sykepenger f.o.m. 1. sykedag. Videre inngår tilfeller med sykepenger under fravær p.g.a. omsorg for alvorlig syke barn. Trygden utbetaler her sykepenger f.o.m. første fraværsdag. Tallene i kolonnen er imidlertid i sin helhet regnet med i kolonnen "Med sykepenger f.o.m. 15. sykedag".

5) Tallene for 1987 og 1988 er usikre.

6) Tallene for 1985 bygger på anslag.

7) Se kommentar under punkt 6 "Syke- og fødselspenger" på side 13 i innledningsavsnittet.

6.1 (forts.) Sykepengetilfeller avsluttet i årene 1982-1985 og 1987-1992.

Sykepengedager pr. tilfelle.

År	I alt ¹⁾	Herav i stønadstilfeller:				Arbeidstakere m.v. 4)	Trygdede med sykepenger i inaktive perioder 5)	Selvstendige næringsdrivende 5)		
		Med sykepenger f.o.m.:		Med sykepengedekning (av inntekt): 3)				Alle	Med sykepenger f.o.m.:	
		15. sykedag 2)	1. sykedag	100%	65%				15. sykedag	1. sykedag
1982 .. 6)	49,7	51,5	36,8	49,4	59,7	49,5	82,8	48,0	72,7	36,8
1983 ..	43,6	45,3	30,7	43,4	48,8	43,6	78,5	43,6	61,9	38,7
1984 .. 7)	44,1	45,6	30,9	43,8	51,1	44,0	77,2	42,0	63,4	30,9
1985 ..	44,9	46,4	30,9	44,7	51,8	44,9	78,2	42,6	64,8	30,9
1987 ..	46,5	47,9	30,2	46,4	50,6	46,5	78,0	43,5	63,7	30,2
1988 ..	49,0	50,8	30,0	48,9	53,5	49,4	79,3	43,7	65,2	30,0
1989 ..	53,4	54,8	35,9	53,2	53,2	53,2	99,7	50,8	70,2	35,9
1990 ..	51,7	52,7	36,9	51,5	59,2	51,1	91,5	52,7	71,4	36,9
1991 ..	53,9	55,0	36,8	52,7	61,4	53,4	91,4	54,4	72,7	36,8
1992 ..	52,0	52,9	36,0	52,1	60,0	51,2	94,1	54,7	73,4	36,1

1) P.g.a. EDB-problemer og andre tekniske problemer foreligger ingen statistikk for 1986.

2) Se imidlertid note 4).

3) I tallene for 1991 og 1992 er ikke tilfeller og dager med sykepenger ved overgang fra arbeidsløshetsstrygd tatt med. Fra 1991 blir sykepengesatsen i slike tilfeller satt lik satsen for arbeidsløshetsstrygd, mens det tidligere ble gitt 100% dekning av inntektsgrunnlaget.

4) Sykepengetilfeller og sykepengedager for statsansatte som omfattes av summarisk oppgjør, blir ikke registrert i statistikken. Tallene gjelder i hovedsak tilfeller av varighet utover arbeidsgiverperioden - dvs. tilfeller av varighet utover 14 dager. Imidlertid inngår også sykepengetilfeller og sykepengedager for mottakere av dagpenger som arbeidsløse, med rett til sykepenger f.o.m. 1. sykedag. Videre inngår tilfeller og dager med sykepenger under fravær p.g.a. omsorg for alvorlig syke barn. Trygden utbetaler her sykepenger f.o.m. første fraværsdag. Tallene i kolonnen er imidlertid i sin helhet regnet med i kolonnen "Med sykepenger f.o.m. 15. sykedag".

5) Tallene for 1987 og 1988 er usikre.

6) F.o.m. 1983 regner en med fem sykepengedager pr. uke (tidligere seks).

7) Tallene for 1985 bygger på anslag.

6.1 (forts.) Sykepengetilfeller avsluttet i årene 1982-1985 og 1987-1992.

Sykepengedager. 1 000.

År	1) I alt	Herav i stønadstilfeller:				Arbeids- takere m.v. 4)	Tryg- dede med syke- pen- ger i inak- tive peri- oder 5)	Selvstendige næringsdrivende 5)		
		Med sykepenger f.o.m.:		Med sykepenge- dekning (av inntekt): 3)				Alle	Med sykepenger f.o.m.:	
		15. syke- dag 2)	1. syke- dag	100%	65%				15. syke- dag	1. syke- dag
1982 .. 6)	18 911	17 280	1 631	18 220	691	15 383	447	3 081	1 450	1 631
1983 ..	15 914	14 642	1 272	15 347	567	13 014	357	2 543	1 270	1 631
1984 .. 7)	16 764	15 502	1 262	16 172	592	13 828	338	2 598	1 336	1 262
1985 ..	17 367	16 201	1 166	16 812	555	14 592	316	2 459	1 293	1 166
1987 ..	19 331	18 319	1 012	18 747	584	16 537	385	2 409	1 397	1 012
1988 ..	20 307	19 256	1 051	19 688	619	17 391	417	2 499	1 448	1 051
1989 ..	20 685	19 668	1 017	20 017	668	17 706	425	2 554	1 537	1 017
1990 ..	19 705	18 792	913	19 086	619	16 975	332	2 398	1 485	913
1991 .. 8)	19 738	18 943	795	17 467	619	17 086	352	2 300	1 505	795
1992 ..	17 449	16 780	669	15 885	534	15 135	287	2 027	1 358	669

forts. neste side

1) P.g.a. EDB-problemer og andre tekniske problemer foreligger ingen statistikk for 1986.

2) Se imidlertid note 4).

3) I tallene for 1991 og 1992 er ikke tilfeller og dager med sykepenger ved overgang fra arbeidshetstrygd tatt med. Fra 1991 blir sykepengesatsen i slike tilfeller satt lik satsen for arbeidshetstrygd, mens det tidligere ble gitt 100% dekning av inntektsgrunnlaget.

4) Sykepengetilfeller og sykepengedager for statsansatte som omfattes av summarisk oppgjør, blir ikke registrert i statistikken. Tallene gjelder i hovedsak tilfeller av varighet utover arbeidsgiverperioden - dvs. tilfeller av varighet utover 14 dager. Imidlertid inngår også sykepengetilfeller og sykepengedager for mottakere av dagpenger som arbeidsløse, med rett til sykepenger f.o.m. 1. sykedag. Videre inngår tilfeller og dager med sykepenger under fravær p.g.a. omsorg for alvorlig syke barn. Trygden utbetaler her sykepenger f.o.m. første fraværsdag. Tallene i kolonnen er imidlertid i sin helhet regnet med i kolonnen "Med sykepenger f.o.m. 15. sykedag".

5) Tallene for 1987 og 1988 er usikre.

6) F.o.m. 1983 regner en med fem sykepengedager pr. uke (tidligere seks).

7) Tallene for 1985 bygger på anslag.

8) Se fotnote nr. 7) på forrige side.

Tabell 7. Folketrygden. Erstattede sykepengedager 1).

Ordning	1992	4. kvartal 1992	1992 i forhold til 1991	4. kvartal 1992 i forhold til 4. kvartal 1991
	1 000 dager	1 000 dager	%	%
SYKEPENGEDAGER I ALT	18 904	4 705	- 6,40	- 2,29
Arbeidstakere m.v. i alt	16 500	4 112	- 6,72	- 2,32
Herav				
Arbeidstakere i aktivt arbeidsforhold	14 965	3 721	- 5,05	- 1,94
Arbeidsledige	1 171	307	- 21,34	0,09
Inaktive og oppdragstakere	276	59	- 22,80	- 32,88
Andre ordninger ²⁾	88	23	6,35	23,61
Selvstendige næringsdrivende i alt	2 404	593	- 4,11	- 2,07
Herav				
Med sykepenger f.o.m.:				
15. sykedag	1 702	417	- 1,70	- 1,12
1. sykedag	702	176	- 9,51	- 4,23
SYKEPENGEDAGER PR. SYSSELSATT I ALT ³⁾ 4)	9,43	2,35	- 6,29	- 2,10
Arbeidstakere i aktivt arbeidsforhold ⁵⁾	8,34	2,06	- 4,95	- 2,43

- 1) Sykepengedager for statsansatte med summarisk oppgjør blir i registret i statistikken.
- 2) Sykepenger til foreldre med alvorlig syke barn m.v.
- 3) Tallene for sysselsatte er hentet fra Statistisk Sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse. Da også statsansatte er med i sysselsettingsstatistikken, blir tallene for sykepengedager pr. sysselsatt noe for lave.
- 4) Pr. sysselsatt i alt.
- 5) Pr. sysselsatt lønnstaker.

Kilde: Rikstrygdeverket: Kvartalsoppgaver for sosiale trygden, 4. kvartal 1992

Vedlegg 2

NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON

Statistisk avdeling

P.b. 5250 - Majorstua, 0303 OSLO

Tlf.: 22 96 50 00

FRAVÆRSOPPGAVE

Bedriftens navn	Adresse	Virks.nr.	Bransje
Eventuelle spørsmål om denne oppgave besvares av (navn og tittel)		Tlf.nr.	
Hvis oppgaven også omfatter flere bedrifter eller avdelinger som har eget medl.nr. i NHO før opp disse medlemsnumre			

Oppgaven gjelder kv. 199

Dersom oppgaveperioden avviker sterkt fra kvartalet, angi perioden

ARBEIDERE	Gj.sntl. antall arbeidere	Antall mulige dagsverk	Antall drifts- dager	Sykefravær					Permisjon				Skift		
				3 dager og mindre		4 dager og mer		herav sykefrav.dager totalt betalt av bedr.	Totalt		herav permisjon m. lønn		Tilfelle	Dager	
				Tilfelle	Dager	Tilfelle	Dager		Dager	Tilfelle	Dager	Tilfelle			Dager
MENN															
KVINNER															

FUNKSJONÆRER	Gj.sntl. antall funksj.	Antall mulige dagsverk	Antall drifts- dager	Sykefravær					Permisjon				Skift		
				3 dager og mindre		4 dager og mer		herav sykefrav.dager totalt betalt av bedr.	Totalt		herav permisjon m. lønn		Tilfelle	Dager	
				Tilfelle	Dager	Tilfelle	Dager		Dager	Tilfelle	Dager	Tilfelle			Dager
MENN															
KVINNER															

.....
Sted

.....
Dato

.....
Underskrift

Tabell 48. Sysselsatte, midlertidig fraværende fra inntektsgivende arbeid, etter kjønn og fraværsårsak. Årsgjennomsnitt. 1987-1991. 1 000 Employed persons temporarily absent from work during the survey week, by sex and reason for absence. Annual average. 1987-1991. 1 000

Fraværsårsak Reason for absence	1987	1988 1)	1989	1990	1991
I alt Total	167	258	248	260	262
Menn Males	69	121	118	121	119
Kvinner Females	97	137	131	140	143
Sykdom, skade i alt Illness, total	71	65	62	62	61
Menn	33	32	31	30	29
Kvinner	38	33	31	32	32
Svangerskapspermisjon i alt Maternity leave, total	21	23	24	27	29
Menn	(-)	(1)	(1)	(1)	(1)
Kvinner	21	22	23	26	28
Ferie i alt Holiday, total	36	121	114	123	126
Menn	18	64	59	65	64
Kvinner	17	58	55	58	62
Andre årsaker i alt Other reasons, total	38	43	45	45	45
Menn	18	22	25	23	25
Kvinner	21	21	20	22	21

1) Brudd i tidsserien, se pkt. 2.6 i tekstdelen.

1) Break in the time-series, see item 2.6 in the text.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Arbeidsmarkedsstatistikk 1991.

Arbeidskraftundersøkelsen, 2. kv. 1993

Tabell 6. Personer i alt, sysselsatte, fravær fra arbeid og årsak til fravær, etter kjønn. 1 000 og prosent

	Års- gjennomsnitt		1992				1993	
	1991	1992	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.
	1 000							
PERSONER I ALT	3 105	3 115	3 118	3 116	3 115	3 112	3 128	3 128
Sysselsatte	2 010	2 004	1 980	1 996	2 035	2 005	1 970	2 004
I arbeid	1 748	1 750	1 815	1 825	1 528	1 830	1 815	1 841
Midlertidig fraværende	262	254	165	171	507	175	154	163
Sykdom	61	58	59	57	49	66	61	55
Ferie	126	114	20	26	360	29	16	30
Avspasering/arbeidstids- ordning	28	30	32	31	29	30	27	30
Andre årsaker/uoppgitt ...	47	53	55	57	50	49	51	48
I prosent av sysselsatte								
Fravær i alt	13,1	12,7	8,3	8,6	24,9	8,7	7,8	8,1
Menn	10,9	10,4	5,9	6,5	21,9	7,0	5,8	6,0
Kvinner	15,6	15,4	11,2	11,1	28,6	10,7	10,3	10,6
Sykdom	3,1	2,9	3,0	2,9	2,4	3,3	3,1	2,7
Menn	2,6	2,5	2,5	2,5	2,0	2,9	2,7	2,3
Kvinner	3,5	3,4	3,5	3,3	2,9	3,7	3,5	3,2
Ferie	6,3	5,7	1,0	1,3	18,6	1,5	0,8	1,5
Menn	5,9	5,3	1,0	1,2	17,3	1,4	0,6	1,4
Kvinner	6,8	6,1	1,0	1,4	20,3	1,5	1,1	1,7
Avspasering/arbeidstids- ordning	1,4	1,5	1,6	1,5	1,4	1,5	1,4	1,5
Menn	1,4	1,5	1,3	1,5	1,6	1,5	1,3	1,5
Kvinner	1,4	1,6	2,0	1,7	1,2	1,6	1,4	1,4
Andre årsaker/uoppgitt	2,3	2,6	2,8	2,9	2,5	2,4	2,6	2,4
Menn	1,0	1,2	1,1	1,3	1,0	1,2	1,1	0,8
Kvinner	4,0	4,4	4,7	4,8	4,2	3,8	4,3	4,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Ukens statistikk
nr. 30/31, 1993.

FRAVÆRSSTATISTIKK FOR STATLIGE VIRKSOMHETER
 PRODUKSJONSDATO: 10.08.93

TABELL 1: FRAVÆR I PROSENT AV MULIGE DAGSVERK

1.kvartal 1993	ANTALL TILSATTE	SYKEFRAVÆR				
		I ALT	EGEN- MELING	SYKEMELDING		
				1-3 DAGER	4-14 DAGER	OVER 14 DAGER
KVINNER	76627	7,0	1,1	0,2	1,3	4,4
MENN	97803	4,2	0,7	0,1	0,8	2,5
TOTALT	170430	5,3	0,9	0,2	1,0	3,3
HELTID						
KVINNER	49712	6,8	1,1	0,2	1,3	4,2
MENN	91911	4,1	0,7	0,1	0,7	2,5
TOTALT	141623	5,1	0,9	0,2	0,9	3,1
DELTID						
KVINNER	22915	7,6	0,9	0,2	1,2	5,2
MENN	5892	6,2	0,7	0,2	1,2	4,1
TOTALT	28807	7,3	0,9	0,2	1,2	5,0

Kilde: Administrasjonsdepartementet

Årsrapport:	Antall tilsatte 2)	1991	1992	Prosentvis endring
Heltidstilsatte	131287	5,5	5	-9,3
Deltidstilsatte	26820	7,5	7,3	-3,3
Totalt	158107	5,7	5,2	-8,6

Kvartalsrapport:	Antall tilsatte 3)	1.kvartal 1992	1.kvartal 1993	Prosentvis endring
Heltidstilsatte	131275	5,8	5,1	-11
Deltidstilsatte	27724	8,4	7,5	-11
Totalt	158999	6,1	5,4	-12

Kvartalsrapport:	Antall tilsatte 3)	1.kvartal 1991	1.kvartal 1993	Prosentvis endring
Heltidstilsatte	123448	6,2	5,2	-17
Deltidstilsatte	25724	8,2	7,5	-8,5
Totalt	149172	6,4	5,4	-16

1) Denne type statistikk omfatter kun virksomheter som har rapportert inn godkjent ført fravær for begge de aktuelle tidspunktene.

2) Tilsatte som er innrapportert for de respektive kvartalene i 1991.

3) Tilsatte som er innrapportert for 1.kvartal 1992.

STATISTIKK D - TOTAL FRAVÆRSOPPGAVE: TILFELLER, DAGER, PROSENT 1.kvartal 1993
 Alt som er registrert

		Gj.sn. antall tilsa- tte	Antall mulige dagsverk	Sykefravær												
				Egenmelding			Sykemelding									
													Over 14 dager			
							1-3 dager			4-14 dager			I alt			
				Tilf	Dgv	Pst	Tilf	Dgv	Pst	Tilf	Dgv	Pst	Tilf	Dgv		
Deltid	Kvinner	24227	794378	6069	7205	0.9	1164	1744	0.2	2450	10014	1.3	1875	42104		
	Menn	4897	124244	940	822	0.7	157	178	0.1	312	1117	0.9	202	4198		
Heltid	Kvinner	50248	3053315	19477	33816	1.1	3638	7113	0.2	6631	39384	1.3	4167	128083		
	Menn	92825	5658541	22871	40955	0.7	3562	7097	0.1	7231	42356	0.7	3864	141288		
SUM	SUM	172197	9630478	49357	82798	0.9	8521	16132	0.2	16624	92871	1.0	10108	315673		
Deltid		29124	918622	7009	8027	0.9	1321	1922	0.2	2762	11131	1.2	2077	46302		
Heltid		143073	8711856	42348	74771	0.9	7200	14210	0.2	13862	81740	0.9	8031	269371		
SUM		172197	9630478	49357	82798	0.9	8521	16132	0.2	16624	92871	1.0	10108	315673		
Kvinner		74475	3847693	25546	41021	1.1	4802	8857	0.2	9081	49398	1.3	6042	170187		
Menn		97722	5782785	23811	41777	0.7	3719	7275	0.1	7543	43473	0.8	4066	145486		
SUM		172197	9630478	49357	82798	0.9	8521	16132	0.2	16624	92871	1.0	10108	315673		

(CONTINUED)

STATISTIKK D - TOTAL FRAVÆRSOPPGAVE: TILFELLER, DAGER, PROSENT 1.kvartal 1993
 Alt som er registrert

		Sykefravær			
		Sykemelding			
		Over 14 dager			
		I alt	Herav over 8 uker		
		Pst	Tilf	Dgv	Pst
Deltid	Kvinner	5.3	484	23295	2.9
	Menn	3.4	55	2629	2.1
Heltid	Kvinner	4.2	1033	69335	2.3
	Menn	2.5	910	88850	1.6
SUM	SUM	3.3	2482	184109	1.9
Deltid		5.0	539	25924	2.8
Heltid		3.1	1943	158185	1.8
SUM		3.3	2482	184109	1.9
Kvinner		4.4	1517	92630	2.4
Menn		2.5	965	91479	1.6
SUM		3.3	2482	184109	1.9

STATISTIKK D - TOTAL FRAVÆRSOPPGAVE: TILFELLER, DAGER, PROSENT 1.kvartal 1993
 Alt som er registrert

		Gj.sn. antall tilsatt- te	Antall mulige dagsverk	Andre permisjoner						Omsorgs/fødselspermisjon			
				Med lønn			Uten lønn			Med lønn			Omsor- gs-/ fødse- lsperm
										Barns sykdom			
				Tilf	Dgv	Pst	Tilf	Dgv	Pst	Tilf	Dgv	Pst	Tilf
Deltid	Kvinner	24227	794378	2702	5144	0.6	494	7043	0.9	3821	4545	0.6	442
	Menn	4897	124244	533	1151	0.9	195	2942	2.4	198	284	0.2	41
Heltid	Kvinner	50248	3053315	11855	47123	1.5	808	30779	1.0	8061	13922	0.5	1001
	Menn	92825	5658541	18938	81521	1.4	1043	36495	0.6	8309	14161	0.3	1087
SUM	SUM	172197	9630478	34028	134939	1.4	2540	77259	0.8	20389	32912	0.3	2571
Deltid		29124	918622	3235	6295	0.7	689	9985	1.1	4019	4829	0.5	483
Heltid		143073	8711856	30793	128644	1.5	1851	67274	0.8	16370	28083	0.3	2088
SUM		172197	9630478	34028	134939	1.4	2540	77259	0.8	20389	32912	0.3	2571
Kvinner		74475	3847693	14557	52267	1.4	1302	37822	1.0	11882	18467	0.5	1443
Menn		97722	5782785	19471	82672	1.4	1238	39437	0.7	8507	14445	0.2	1128
SUM		172197	9630478	34028	134939	1.4	2540	77259	0.8	20389	32912	0.3	2571

(CONTINUED)

STATISTIKK D - TOTAL FRAVÆRSOPPGAVE: TILFELLER, DAGER, PROSENT 1.kvartal 1993
 Alt som er registrert

		Omsorgs/fødselspermisjon				
		Med lønn		Uten lønn		
		Omsorgs-/fødselsperm				
		Dgv	Pst	Tilf	Dgv	Pst
Deltid	Kvinner	18799	2.4	212	8833	1.1
	Menn	290	0.2	15	125	0.1
Heltid	Kvinner	75850	2.5	410	44145	1.4
	Menn	10659	0.2	91	3245	0.1
SUM	SUM	105598	1.1	728	56348	0.6
Deltid		19089	2.1	227	8958	1.0
Heltid		86509	1.0	501	47390	0.5
SUM		105598	1.1	728	56348	0.6
Kvinner		94649	2.5	622	52978	1.4
Menn		10949	0.2	106	3370	0.1
SUM		105598	1.1	728	56348	0.6

Tabell 174. Sykefravær for statsansatte¹
Sickness absenteeism among government employees¹

År, kjønn og arbeidstid Year, sex and working hours	Fraværsdager i prosent av mulige dagsverk Days absent in per cent of possible working days	Fravær etter antall fraværsdager. Prosent Absence by the number of days absent. Per cent			
		I alt Total	1-3 dager 1-3 days	4-14 dager 4-14 days	Over 14 dager Beyond 14 days
1991					
I alt Total	5,6	100,0	16,5	17,7	65,8
Kvinner Females	7,2	100,0	15,7	17,9	66,4
Menn Males	4,4	100,0	17,3	17,5	65,2
Heltidsansatte ² i alt Full-time employees ² , total	5,4	100,0	17,2	17,8	65,0
Kvinner Females	7,1	100,0	16,9	18,2	65,0
Menn Males	4,4	100,0	17,4	17,5	65,1
Deltidsansatte ² i alt Part-time employees ² , total	7,4	100,0	12,0	16,9	71,1
Kvinner Females	7,7	100,0	11,7	17,0	71,3
Menn Males	5,5	100,0	14,4	16,3	69,3
1992*					
I alt	5,1	100,0	16,7	17,4	65,9
Kvinner	6,6	100,0	16,5	17,6	66,0
Menn	4,0	100,0	17,1	17,1	65,9
Heltidsansatte ² i alt	4,8	100,0	17,4	17,7	65,0
Kvinner	6,4	100,0	17,6	18,3	64,2
Menn	4,0	100,0	17,2	17,2	65,6
Deltidsansatte ²	7,0	100,0	12,7	15,2	72,1
Kvinner	7,4	100,0	12,7	15,4	72,0
Menn	5,2	100,0	13,0	14,2	72,8

¹Tallene omfatter 95 prosent av totalt antall statsansatte. ²Definisjonen av hel- og deltid er basert på hva som regnes som hel- og deltid i de ulike statsetater.

¹The figures are based upon 95 per cent of total number of government employees. ²The definition of full-time and part-time is based upon what is considered as full-time and part-time in the separate government departments.

Kilde: Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

Source: Ministry of Labour and Government Administration.

Tabell 175. Arbeidskonflikter¹ Work stoppages¹

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Konflikter ² Work stoppages ²	16	10	15	14	15	4	11
Av dette Of which							
Oppstått i året Beginning during the year	16	10	15	14	15	4	11
Arbeidstakere Wage earners involved	165 742	2 462	8 332	11 287	60 674	396	38 92
Tapte arbeidsdager Working days lost	1 030 928	12 905	83 254	16 880	139 047	2 564	365 31

¹En konflikt som er oppstått ett år og som fortsetter neste år, er tatt med i begge (eventuelt i flere) år. ²Arbeidsstans med mindre er 1 dags varighet er ikke tatt med.

¹Stoppages beginning one year and still in progress next year, are counted in both years. ²Excluding work stoppages for less than 1 day.

Kilde: NOS Arbeidsmarkedstatistikk. Source: NOS Labour Market Statistics.

Kilde: Statistisk årsbok 1993

Statistisk sentralbyrå

Oslo
Postboks 8131 Dep.
0033 Oslo

Tlf.: 22 86 45 00
Fax: 22 86 49 73

Kongsvinger
Postboks 1260
2201 Kongsvinger

Tlf.: 62 88 50 00
Fax. 62 88 50 30

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway